

Nadere effectenanalyse Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone

Beheerplankader visserij

J.E. Tamis & R.H. Jongbloed

Rapport C173/11

IMARES Wageningen UR

Institute for Marine Resources & Ecosystem Studies

Oprachtgever:

Rijkswaterstaat Waterdienst / Noord / Noordzee
Ministerie van EL&I DRZ Noord

Publicatiedatum:

30 december 2011

IMARES is:

- een onafhankelijk, objectief en gezaghebbend instituut dat kennis levert die noodzakelijk is voor integrale duurzame bescherming, exploitatie en ruimtelijk gebruik van de zee en kustzones;
- een instituut dat de benodigde kennis levert voor een geïntegreerde duurzame bescherming, exploitatie en ruimtelijk gebruik van zee en kustzones;
- een belangrijke, proactieve speler in nationale en internationale mariene onderzoeksnetwerken (zoals ICES en EFARO).

Dit rapport is opgesteld door IMARES en ARCADIS in opdracht van Rijkswaterstaat Waterdienst en het Ministerie van EL&I. De opdracht is in de regio begeleid door RWS Noord Nederland, RWS Noordzee, RWS Waterdienst, EL&I-Noord en de provincies Noord-Holland, Fryslân en Groningen.

© titelpagina foto links: Oscar Bos, IMARES

© titelpagina foto rechts: Marcel de Vries, IMARES

P.O. Box 68	P.O. Box 77	P.O. Box 57	P.O. Box 167
1970 AB IJmuiden	4400 AB Yerseke	1780 AB Den Helder	1790 AD Den Burg Texel
Phone: +31 (0)317 48 09 00	Phone: +31 (0)317 48 09 00	Phone: +31 (0)317 48 09 00	Phone: +31 (0)317 48 09 00
Fax: +31 (0)317 48 73 26	Fax: +31 (0)317 48 73 59	Fax: +31 (0)223 63 06 87	Fax: +31 (0)317 48 73 62
E-Mail: imares@wur.nl	E-Mail: imares@wur.nl	E-Mail: imares@wur.nl	E-Mail: imares@wur.nl
www.imares.wur.nl	www.imares.wur.nl	www.imares.wur.nl	www.imares.wur.nl

© 2011 IMARES Wageningen UR

IMARES is onderdeel van Stichting DLO
KvK nr. 09098104,
IMARES BTW nr. NL 8113.83.696.B16

De Directie van IMARES is niet aansprakelijk voor gevolgschade, noch voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van IMARES; opdrachtgever vrijwaart IMARES van aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag weergegeven en/of gepubliceerd worden, gefotokopieerd of op enige andere manier gebruikt worden zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

A_4_3_1-V12.2

Samenvatting

Rijkswaterstaat (RWS) is als coördinerend gebiedsbeheerder van negentien Natura 2000-gebieden verantwoordelijk voor het opstellen van beheerplannen. Activiteiten kunnen in de toekomst vergunning-vrij worden gesteld in het beheerplan. Hiervoor worden voorwaarden gesteld, die zorgen voor de borging van de instandhoudingsdoelstellingen. Als uitgangspunt voor de voorwaarden waaronder deze gebruiksfuncties in het beheerplan kunnen worden opgenomen, wordt een kader beschreven. Dit rapport beschrijft het kader voor visserij in de Noordzeekustzone en Waddenzee. Hierbij moet worden opgemerkt dat dit rapport geen begrenzing aangeeft van activiteiten in omvang/intensiteit en dat dit kader slechts een aanbeveling is en geen juridische status heeft.

Niet alle activiteiten zullen echter in de toekomst vergunning-vrij worden gesteld in het beheerplan. De activiteiten die niet op deze wijze in het beheerplan worden geregeld, zullen gereguleerd blijven worden via een Nb-wetvergunning. In dat geval dient het kader alleen ter beschrijving van aandachtspunten waar vergunningverlener en vergunningaanvrager rekening mee moeten houden. Van de 8 visserijvormen in de Noordzeekustzone is voorzien dat er 3 worden opgenomen in het beheerplan en 4 gereguleerd zullen worden via een Nb-wetvergunning. Voor 1 visserijvorm is voorzien dat deze deels vergund wordt en deels in het beheerplan wordt opgenomen. In de Waddenzee zijn 14 visserijvormen beschreven, waarvan er 8 in het beheerplan en 6 via een Nb-wetvergunning gereguleerd zullen worden.

De voorwaarden in dit kader zijn gebaseerd op de huidige Nb-wetvergunningsvoorschriften, aangevuld met aanbevelingen uit de Nadere Effect Analyse (NEA) en workshops die gehouden zijn voor deze kaderstelling. De partijen die inbreng hebben geleverd aan onderdelen van het kader zijn: RWS, ministerie van EL&I, provincie Fryslân, provincie Groningen, provincie Noord-Holland, ARCADIS, IMARES, Sportvisserij Nederland, Waddenvereniging, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Goede vissers. De voorwaarden zijn onderverdeeld in 11 generieke voorwaarden, welke in principe gelden voor alle visserijvormen en 74 specifieke voorwaarden, die specifiek voor één of enkele visserijvormen gelden.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
1 Inleiding.....	7
1.1 Achtergrond en doel.....	7
1.2 Scope en status van dit rapport	7
1.3 Werkwijze en opbouw van dit rapport	8
1.4 Overzicht visserijvormen.....	8
1.5 Significantie van effecten	9
2 Generieke voorwaarden	11
2.1 Inleiding.....	11
2.2 Generieke voorwaarden	11
2.3 Generieke voorwaarden per locatie.....	12
3 Specifieke voorwaarden per visserijvorm.....	17
3.1 Inleiding.....	17
3.2 Boomkorvisserij.....	17
3.3 Bordenvisserij	18
3.4 Demonstratievisserij	18
3.5 Mesheftenvisserij	19
3.6 Fuiken- en overige vaste vistuigenvisserij.....	20
3.7 Garnalenvisserij.....	21
3.8 Handkokkelvisserij	23
3.9 Hengelen.....	24
3.10 Mechanische pierenwinning	25
3.11 Mosselkweekpercelen	27
3.12 Mosselzaadimport	27
3.13 Mosselzaadvisserij	28
3.14 Mosselzaadinvang (MZI)	31
3.15 Rapen schelpdieren.....	33
3.16 Staandwantvisserij (beroepsmatig).....	33
3.17 Steken zee-aas.....	36
3.18 Zegenvisserij	37
Referenties	39
Kwaliteitsborging	41
Verantwoording	41

Bijlage 1. Overzicht van regulering en voorwaarden voor alle visserijvormen	43
Bijlage 2. Afspraken over het visserijbeheer (Vibeg-akkoord)	45
Bijlage 3. Activiteitenbeschrijving mosselkweekpercelen	49

1 Inleiding

1.1 Achtergrond en doel

Rijkswaterstaat (RWS) is als coördinerend gebiedsbeheerder van negentien Natura 2000-gebieden verantwoordelijk voor het opstellen van beheerplannen. RWS streeft er naar om waar mogelijk bestaand gebruik op te nemen in beheerplannen. Om te komen tot beheerplannen dient het bestaand gebruik getoetst te worden op mogelijke effecten op de instandhoudingsdoelstellingen (kortweg: IHD) voor de betreffende Natura 2000-gebieden. De toets van bestaand gebruik bestaat uit een Voortoets en een Nadere toets. De Voortoets bestaand gebruik voor de Waddenzee en de Noordzeekustzone is gereed (RWS, 2008). De Nadere toets bestaat uit de volgende elementen:

- de Nadere Effecten Analyse (NEA) (Jongbloed et al., 2011; Jonker et al., 2011; Jongbloed & Tamis, 2011);
- de vervolgfase NEA (NEA II) met achtereenvolgens (Koolstra & Jongbloed, 2011):
  - een onderzoek naar welke mitigerende maatregelen nodig zijn om de eventuele versturende effecten op de instandhoudingsdoelstelling te beperken
  - een check op externe werking
  - een cumulatietoets.

De NEA is uitgevoerd op basis van de activiteiten die feitelijk plaatsvinden of plaatsgevonden hebben. De beschikbare gegevens hiervan zijn voor ieder type activiteit beschreven. Als gegevens ontbraken zijn aard, omvang, plaats, tijdstip en duur van de activiteiten (deels) geschat. Er is dus niet getoetst op potentiële activiteiten.

Op basis van de NEA resultaten is een beheerplankader gecreëerd, wat in dit rapport is beschreven. Met dit kader is te bepalen onder welke condities activiteiten plaats kunnen vinden zonder dat daarmee de instandhoudingsdoelstellingen (IHD) van Natura 2000 in gevaar worden gebracht. In het kader zijn ook de Natuurbeschermingswet (Nb-wet) vergunningsvoorschriften opgenomen (zie ook hoofdstuk 2). Gebruiksfuncties kunnen onder voorwaarden Nb-wetvergunning-vrij in het beheerplan worden opgenomen (zie Bijlage 1). Het kader dient als uitgangspunt voor deze voorwaarden. Niet alle activiteiten zullen echter in de toekomst vergunning-vrij worden gesteld in het beheerplan. De activiteiten die niet op deze wijze in het beheerplan worden geregeld, zullen gereguleerd blijven worden via een Nb-wetvergunning. In dat geval dient het kader alleen ter beschrijving van aandachtspunten waar vergunningverlener en vergunningaanvrager rekening mee moeten houden.

1.2 Scope en status van dit rapport

Dit rapport beschrijft de aanbevelingen voor het kader voor de verschillende vormen van visserij. Het kader geeft aan welke voorwaarden nodig zijn om het bestaande gebruik binnen de Noordzeekustzone en Waddenzee uit te voeren, zonder significante effecten daarvan op de instandhoudingsdoelstellingen voor de gebieden. Een toelichting van de gehanteerde Natura 2000 terminologie is te vinden in de begrippenlijst van het Regiepunt Natura 2000 (www.natura2000.nl) of in de verklarende woordenlijst van het hoofrapport NEA II (Koolstra & Jongbloed, 2011).

N.B. 1 Omdat de NEA is gebaseerd op het feitelijk gebruik, zijn de voorgestelde aanbevelingen waaronder de activiteiten kunnen plaatsvinden met behoud van doelrealisatie ook alleen van toepassing op de activiteiten die daaronder vallen. Potentieel gebruik is in dit kader, conform de aanpak van de NEA, niet meegenomen. Begrenzing van activiteiten in omvang/intensiteit is dan ook geen onderdeel van dit kader.

N.B. 2 Dit rapport is slechts een aanbeveling en heeft geen juridische status. Het geeft niet aan welke voorwaarden daadwerkelijk zullen worden opgenomen in het beheerplan en toekomstige vergunningen.

1.3 Werkwijze en opbouw van dit rapport

De aanbevelingen zijn gebaseerd op de huidige Nb-wetvergunningsvoorschriften, aangevuld met aanbevelingen uit de NEA (Jongbloed et al., 2011; Jongbloed & Tamis, 2011) en uit de workshops die gehouden zijn voor deze kaderstelling (ARCADIS 2010 en 2011). De partijen die inbreng hebben geleverd aan onderdelen van het kader zijn: RWS, ministerie van EL&I, provincie Fryslân, provincie Groningen, provincie Noord-Holland, ARCADIS, IMARES, Sportvisserij Nederland, Waddenvereniging, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Goede vissers. Om onnodige herhaling van tekstdelen te voorkomen zijn Nb-wetvergunningsvoorschriften die voor meerdere visserijvormen gelden, opgenomen als algemene maatregelen (zie hoofdstuk 2). In hoofdstuk 0 worden vervolgens specifiek per visserijvorm de voorwaarden beschreven. Daarbij is ook aangegeven welke algemene Nb-wetvergunningsvoorschriften gelden en welke aanbevelingen vanuit de NEA en/of workshops van toepassing zijn. Wanneer Nb-wet vergunde activiteiten in het beheerplan vergunning-vrij gesteld worden, vormen deze vergunningsvoorschriften het uitgangspunt voor de voorwaarden waaronder deze vrijstellingen kunnen plaatsvinden, met borging van de instandhoudingsdoelstellingen.

In hoofdstuk 0 is ook per visserijvorm aangegeven hoe de toekomstige regulering is voorzien, zoals voorgesteld door het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) en Rijkswaterstaat (RWS dienst Noord Nederland en dienst Noordzee, 2011) en provincies. Zoals genoemd in de voorgaande paragraaf kunnen activiteiten in de komende beheerplanperiode gereguleerd worden door opname in het beheerplan, ofwel door middel van Nb-wetvergunning. Indien staat aangegeven dat de visserijvorm in het beheerplan zal worden opgenomen, dienen de aanbevelingen die in dit document genoemd worden als basis voor het beheerplankader. Voor de overige visserijvormen, die gereguleerd zullen worden middels Nb-wetvergunningen, dienen de genoemde aanbevelingen als aandachtspunten voor het vergunningstraject.

1.4 Overzicht visserijvormen

In Tabel 1 staat het overzicht van visserijvormen die als bestaand gebruik¹ in de Noordzeekustzone en Waddenzee plaatsvinden. Daarbij staat aangegeven of de visserij in huidige vorm onder een Nb-wetvergunning wordt uitgevoerd. Het beheerplankader dat in dit document wordt beschreven betreft alle visserijvormen zoals opgenomen in Tabel 1. De voorwaarden waaronder de Nb-wetvergunningen zijn verleend, zijn hierbij opgenomen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen algemene mitigerende aanbevelingen (Hoofdstuk 2) en aanbevelingen die specifiek zijn voor een bepaalde visserijvorm (Hoofdstuk 3).

---

¹ Onder bestaand gebruik worden alle activiteiten verstaan die op het moment van inwerkingtreden van de Natuurbeschermingswet 1998 (01-10-2005) in of rondom een Natura 2000-gebied plaatsvonden en sedertdien niet of niet in betekende mate zijn gewijzigd.

Tabel 1 Overzicht visserijvormen in de Noordzeekustzone en Waddenzee

Visserijvorm	Gebied	Nb-wetvergunning?
Boomkor	Noordzeekustzone	Nee
Borden	Noordzeekustzone	Nee
Demonstratievisserij	Waddenzee	Ja
Ensis	Noordzeekustzone	Ja
Fuiken	Noordzeekustzone	Nee
	Waddenzee	Ja
Garnalen	Noordzeekustzone	Ja (voormalige Noordzeekustzone) Nee (uitbreidingsgebied Noordzeekustzone) ^a
	Waddenzee	Ja
Handkokkelvisserij	Waddenzee	Ja
Hengelen	Noordzeekustzone	Nee
	Waddenzee	Nee
Mechanische pierenwinning	Waddenzee	Ja
Mosselkweekpercelen	Waddenzee	Nee
Mosselzaadimport	Waddenzee	Ja
Mosselzaadvisserij	Waddenzee	Ja
MZI	Waddenzee	Ja
Rapen schelpdieren voor eigen gebruik (mosselen en oesters)	Waddenzee	Nee ^b
Standaard	Waddenzee	Ja
	Noordzeekustzone	Nee
Steken zee-aas	Waddenzee	Nee
Zegen	Waddenzee	Ja
	Noordzeekustzone	Nee

- Het gaat daarbij om het habitatrictlijn-gedeelte vanaf de NAP -5 meter dieptelijn tot aan de doorgaande NAP -20 meter-dieptelijn.
- Dit betreft het rapen voor eigen gebruik. Het commercieel rapen van mosselen is verboden in de Waddenzee (VROM 2005, Lindeboom & Jongbloed 2007). Voor het commercieel rapen van Japanse oesters in de Waddenzee is in 2008 de mogelijkheid geboden om een experiment te starten (LNV, 2008) waarvoor een Nb-wetvergunning is verleend. Handmatige kokkelvisserij is toegestaan voor vergunninghouders en wordt als afzonderlijke visserijvorm getoetst.

1.5 Significantie van effecten

Een groot deel van de huidige activiteiten zal in het beheerplan worden vrijgesteld van de vergunningplicht (RWS dienst Noord Nederland en dienst Noordzee, 2011). In sommige gevallen zullen deze activiteiten effecten hebben die kunnen worden gemitigeerd. Maar soms zal volledige mitigatie niet mogelijk zijn en blijven er (kleine rest)effecten over. Zolang de effecten niet significant² zijn kunnen de desbetreffende activiteiten in principe in het beheerplan worden vrijgesteld van Nb-wet vergunningplicht. De resteffecten van Nb-wetvergund gebruik zijn volgens de huidige Nb-wetvergunningen niet significant,

² Het begrip 'significant' in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden wordt in de Leidraad bepaling significantie (Steunpunt Natura 2000, 2010) beschreven.

met inachtneming van de huidige Nb-wetvergunningvoorschriften. Door de uitbreiding van het Natura 2000 gebied Noordzeekustzone geldt dit echter niet voor garnalenvisserij. Voor gebruik zonder Nb-wetvergunning is de significantie van effecten bepaald in de NEA (Jongbloed et al., 2011; Jongbloed & Tamis, 2011).

In Tabel 2 staan de niet-vergunde visserijvormen in de Noordzeekustzone en Waddenzee, met daarbij aangegeven of deze gebruiksvormen in de huidige vorm (zonder aanvullende mitigerende maatregelen) mogelijk significante effecten kunnen veroorzaken. Voor een vijftal visserijvormen zijn onder de huidige omstandigheden significante effecten niet uit te sluiten: boomkorvisserij; bordenvisserij; staandwantvisserij in de Noordzeekustzone, het steken van zee-aas in de Waddenzee en garnalenvisserij in het uitbreidingsgebied van de Noordzeekustzone.

Het voornemen van RWS en EL&I is om boomkorvisserij, bordenvisserij en garnalenvisserij niet in het beheerplan vergunningvrij te stellen. De condities waaronder deze visserijvormen in de toekomst plaats kunnen vinden zullen dan via Nb-wetvergunningen gereguleerd worden. Het voornemen is om staandwantvisserij in de Noordzeekustzone en het steken van zee-aas in de Waddenzee wel in het beheerplan op te nemen.

Tabel 2 Overzicht niet-vergunde visserijvormen in de Noordzeekustzone en Waddenzee, waarbij is aangegeven of er in de huidige vorm significante effecten mogelijk zijn, zoals bepaald in de NEA (Jongbloed et al., 2011; Jongbloed & Tamis, 2011)

Visserijvorm	Gebied	Mogelijk significante effecten in huidige vorm?
Boomkor	Noordzeekustzone	Ja ¹
Borden	Noordzeekustzone	Ja ²
Fuiken	Noordzeekustzone	Nee
Hengelen	Noordzeekustzone	Nee
	Waddenzee	Nee
Mosselkweekpercelen	Waddenzee	Nee
Rapen schelpdieren voor eigen gebruik ³	Waddenzee	Nee
Staandwant	Noordzeekustzone	Ja ⁴
Steken zee-aas	Waddenzee	Ja ⁵
Zegen	Noordzeekustzone	Nee
Garnalenvisserij	Noordzeekustzone	Ja (uitbreidingsgebied van de Noordzeekustzone) ⁶

1. Boomkorvisserij op Spisulabanken zou een negatief effect kunnen hebben op de Spisula en daarmee indirect ook op de zwarte zee-eend en de eider (Jongbloed et al., 2011). In de Noordzeekustzone zijn er potentiële effecten van boomkorvisserij voor het habitatype permanent overstromde zandbanken (H1110B) vanwege de aanzienlijke mate van overlap en de grote gevoeligheid van het gebied voor bodemberoering.
2. Significante effecten zijn niet uit te sluiten, aangezien de mate van bodemberoering door bordenvisserij en het effect daarvan op het bodemleven onbekend is (Jongbloed et al., 2011).
3. Dit betreft het rapen voor eigen gebruik. Het commercieel rapen van mosselen is verboden in de Waddenzee (VROM 2005, Lindeboom & Jongbloed 2007). Voor het commercieel rapen van Japanse oesters in de Waddenzee is in 2008 de mogelijkheid geboden om een experiment te starten (LNV, 2008) waarvoor een Nb-wetvergunning is verleend. Handmatige kokkelvisserij is toegestaan voor vergunninghouders en wordt als afzonderlijke visserijvorm getoetst.
4. Voor de bruinvis (Jongbloed et al., 2011)
5. Het steken van zagers op litorale mosselbanken kan mogelijk significante effecten hebben op H1140 (NEA (Jongbloed et al., 2011))
6. Het gaat daarbij om het habitatrichtlijn-gedeelte vanaf de NAP -5 meter dieptelijn tot aan de doorgaande NAP -20 meter-dieptelijn.

2 Generieke voorwaarden

2.1 Inleiding

Het doel van voorwaarden is om het risico te minimaliseren dat activiteiten effecten hebben op de IHD van de gebieden. Dit hoofdstuk beschrijft de generieke voorwaarden waaronder visserijactiviteiten plaats kunnen vinden. Deze voorwaarden zijn gebaseerd op de algemene Nb-wetvergunningsvoorwaarden waaronder sommige visserijvormen (zie Tabel 1) zijn toegestaan. De generieke voorwaarden gelden in principe voor alle visserijvormen. Echter, in sommige gevallen is een generieke voorwaarde niet relevant voor een bepaalde visserijvorm of een gebied. Dit is bepaald aan de hand van de bestaande Nb-wetvergunningsvoorwaarden. In Tabel 3 zijn daarom de visserijvormen per gebied weergegeven, met daarbij de relevante generieke voorwaarden. Deze voorwaarden staan in de volgende paragrafen toegelicht.

Tabel 3 Overzicht van visserijvormen per gebied, met de generieke voorwaarden die daarvoor relevant zijn (aangegeven met X). De generieke voorwaarden (G1, G2 enz.) worden toegelicht in paragraaf 2.2.

Visserijvorm	Gebied	Relevante generieke voorwaarden										
		G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10	G11
Boomkorvisserij	Noordzeekustzone			X			X		X	X	X	
Bordenvisserij	Noordzeekustzone			X			X		X	X	X	
Demonstratievisserij	Waddenzee	X	X	X	X	X	X		X			X
Fuikenvisserij	Noordzeekustzone	X	X	X	X	X	X		X	X		
	Waddenzee	X	X	X	X	X	X		X			X
Mesheftenvisserij	Noordzeekustzone			X			X		X	X	X	
Garnalenvisserij	Noordzeekustzone			X			X		X	X	X	
	Waddenzee			X			X	X	X			X
Handkokkelvisserij	Waddenzee			X		X	X		X			X
Hengelvisserij	Noordzeekustzone	X	X	X	X	X	X		X	X	X	
	Waddenzee	X	X	X	X	X	X		X			X
Mechanische pierenwinning	Waddenzee			X		X	X	X	X			X
Mosselkweekpercelen	Waddenzee	X	X	X		X	X		X			X
Mosselzaadimport	Waddenzee	X	X	X		X	X		X			X
Mosselzaadvisserij	Waddenzee	X	X	X		X	X		X			X
MZI	Waddenzee	X	X	X		X	X		X			X
Rapen schelpdieren	Waddenzee	X	X	X		X	X		X			X
Staandwantvisserij	Noordzeekustzone	X	X	X	X	X	X		X	X	X	
	Waddenzee	X	X	X	X	X	X		X			X
Steken zee-aas (handmatig)	Waddenzee	X	X	X	X	X	X	X	X			X
Zegenvisserij	Noordzeekustzone	X	X	X	X	X	X		X	X	X	
	Waddenzee	X	X	X	X	X	X		X			X

2.2 Generieke voorwaarden

Generieke voorwaarden zijn gebaseerd op de algemene vergunningsvoorwaarden waaronder sommige visserijvormen (zie Tabel 1) zijn toegestaan. Een belangrijke generieke maatregel is het voorkomen van verstoring, zodat het behoud van rust in de gebieden kan worden gewaarborgd. Hieronder staan de generieke voorwaarden genoemd, zoals opgenomen in de huidige Nb-wetvergunningen (G1 t/m G7).

Aangezien voor veel visserijvormen het feitelijk gebruik niet goed bekend is (Jongbloed et al., 2011) is het monitoren van gebruik en in sommige gevallen de effecten daarvan, als aanvullende maatregel opgenomen (G8). Dit betreft echter geen Nb-wetvergunningvoorwaarde. In hoofdstuk 0 is per visserijvorm aangegeven welke generieke voorwaarden van toepassing zijn.

G1	Het is niet toegestaan afval of onderzoeksmaterialen in het gebied achter te laten. Restafval (bijv. losgesneden touw) dient te worden opgevangen en niet in het water terecht te komen (Nb-wetvergunningvoorwaarde).
G2	Het is niet toegestaan om, anders dan voor communicatiemiddelen de veiligheid betreffende, geluidsapparatuur te laten spelen (Nb-wetvergunningvoorwaarde).
G3	Rustende en/of zogende zeehonden mogen niet worden verstoord. Indien rustende zeehonden aanwezig zijn, dient u een zodanige afstand in acht te nemen dat zeehonden niet worden verstoord. Een afstand van minimaal 1500 meter tot zeehonden is hiertoe voldoende (Nb-wetvergunningvoorwaarde).
G4	Wanneer tijdens de visactiviteiten beschermde soorten van de rivierprik, zeebek of fint worden gevangen dienen deze direct te worden teruggezet. Het is niet toegestaan vissen van deze soorten ter bestudering mee te nemen aan boord (Nb-wetvergunningvoorwaarde).
G5	Broedkolonies dienen te worden vermeden. Tot broedende vogels wordt een afstand van tenminste 500 meter in acht genomen (Nb-wetvergunningvoorwaarde).
G6	Indien vogelconcentraties aanwezig zijn, dient u een zodanige afstand in acht te nemen dat vogels niet worden verstoord. Een afstand van minimaal 500 meter tot groepen vogels is hiertoe voldoende (Nb-wetvergunningvoorwaarde).
G7	Het uitvoeren van activiteiten in zeegrasvelden is verboden (Nb-wetvergunningvoorwaarde).
G8	Monitoring van het gebruik en in sommige gevallen ook de effecten daarvan, volgens het nog op te stellen monitoringplan, o.a. methode, locatie, omvang/intensiteit, visvangsten, bijvangsten en perioden (aanbeveling op basis van NEA).

2.3 Generieke voorwaarden per locatie

2.3.1 Noordzeekustzone

In januari 2010 startte - in opdracht van de staatssecretaris van EL&I - een proces over het pakket visserijmaatregelen (Vibeg-maatregelen) dat nodig is om de natuur te beschermen in de beschermde gebieden van de Nederlandse Noordzeekustzone en de Vlakte van de Raan. Jan Heijkoop, waarnemend burgemeester van Oostflakkee, begeleidde overheid, visserijsector, natuurorganisaties en wetenschap bij dit overleg, om te komen tot een gedragen pakket van maatregelen om de visserij in de Noordzeekustzone te beperken om de natuurwaarden te beschermen. In het overleg bestond de bereidheid om via constructief overleg tot een goed resultaat te komen. Het resultaat van dit proces is een akkoord tussen de natuurorganisaties, bedrijfsleven en overheid: het Vibeg-akkoord. Een memo van RWS Noordzee (RWS Noordzee, 2011) met de uitgangspunten en de belangrijkste maatregelen (gebiedszoneringen) in het ontwerp-principeakkoord staat in Bijlage 2 weergegeven. Hieronder een korte samenvatting:

Uitgangspunten :

1. De visserij-intensiteit in Noordzeekustzone neemt niet toe. Dit is te realiseren via enerzijds de sluiting van delen van de Natura2000 gebieden en anderzijds via een beheerste visserij in het resterende Natura2000 gebied.

2. Vergunningplichtige visserijen zijn alleen toegestaan na het doorlopen van een Nb-wetprocedure, welke leidt tot regulering door middel van een Nb-wetvergunning dan wel door opname in het Natura2000 Beheerplan.
3. Voor de onderzoeksgebieden geldt dat daar wordt gevist (of juist niet) conform de afspraken die daarover vanuit het onderzoek zijn/worden gemaakt. Deze activiteiten passen binnen de beschikbare Nb-wetvergunningen en visserijmanagementplannen.

Op de Noordzeekustzone wordt het volgende regime van zonering van toepassing:

Zone	I	II	III	IV	V
Regime	Kerngebied, gesloten voor alle vormen van visserij	Kerngebied, open voor niet bodem-beroerende visserij	Innovatiegebieden	Overig visgebied	Onderzoeksgebied
% Gebied	10%	15%	28%	47%	Nader bep.

Voor een aantal visserijvormen zijn specifieke afspraken gemaakt:

Gesleepte visserij met wekkerkettingen:

A. Periode 2011-1 januari 2016

- Tot uiterlijk 1 januari 2016 vindt de visserij met wekkerkettingen in de Noordzeekustzone uitsluitend plaats in zone IV op basis van een Nb-wetvergunning.
- In de kerngebieden (Gebieden I en II) en in zone III is de visserij met wekkerkettingen niet toegestaan.
- Zodra het Europese verbod op elektrisch vissen is opgeheven geldt dat met een afbouwperiode van maximaal één jaar, de gesleepte visserij met wekkerkettingen in deze beide Natura2000 gebieden niet langer is toegestaan.
- Gedurende deze hele periode is in zone III en IV – en bij wijze van uitzondering ook voor gebied II bij de Pettemerpolder - de visserij met de pulskor toegestaan.

B. Periode na 1 januari 2016

- Visserijvormen met wekkerkettingen in de Noordzeekustzone zijn verboden.
- Indien er geen zicht is op het opheffen van het verbod op elektrisch vissen, gaan partijen met elkaar in overleg om te onderzoeken welke andere duurzame en/of experimentele visserijmethoden wel mogelijk zijn in de Natura2000 gebieden.

Garnalenvisserij (blijft, ook tijdens de beheerplanperiode, vergunningplichtig onder de Nb-wet):

A. Periode 2011-1 januari 2012

- Noordzeekustzone: Niet toegestaan in de kerngebieden. Voortzetting bestaande visserij met klossenpees in zone III en IV.

B. Periode 1 januari 2012-1 januari 2018/einde 1e beheerplanperiode

- Noordzeekustzone: Garnalenvisserij is niet toegestaan in de kerngebieden.
- In zone III wordt alleen met de op dat moment best beschikbare technieken en visserijpraktijk gevist.
- Indien het aangekondigde onderzoek onomstotelijk uitwijst dat de bestaande garnalenvisserij met de klossenpees geen aantoonbare effecten op de bodem heeft - dan kan het regime vanaf 2015 worden herzien.

Standaard- en lijnenvisserij

- Noordzeekustzone: Toegestaan in zone II, III en IV, niet in zone I.
- Deze visserij dient te beschikken over een geldige Nb-wetvergunning indien de visserij niet wordt gereguleerd via het beheerplan.

Schelpdiervisserij

- Noordzeekustzone: Niet toegestaan in zone I en II. De spisulavisserij is in gebied III bij Ameland niet toegestaan in verband met de daar frequent aanwezige groepen zwarte zee-eenden. Voor het overige is de schelpdiervisserij toegestaan in zone III en in zone IV, voor zover deze visserij over een geldige NB-wetvergunning beschikt.
- Het aantal vergunningen voor het vissen met vistuigen geschikt voor het vangen van schelpdieren wordt niet uitgebreid. De vergunninghouders vissen op basis van een visplan, waarin wordt aangegeven hoeveel en op welke wijze wordt gevestigd.
- Het vissen op nieuwe soorten wordt opgenomen in de beheerplannen en is alleen voorbehouden voor de huidige vergunninghouders.

Het sluiten van gebieden voor (bepaalde vormen van) visserij zal leiden tot afname van bodemverstoring en meer rust voor met name schelpdieretende vogels. Afname van bodemverstoring en het bereiken van een situatie waarbij de natuurlijke dynamiek bepalend is als ecologische randvoorwaarde, zal naar verwachting leiden tot een kwaliteitsverbetering van het habitattype permanent overstroomde zandbanken (Jak et al., 2011). De waarde van de bodemdieren voor de kwaliteit van habitattype permanent overstroomde zandbanken (H1110B) is gelegen in de intrinsieke waarde en als voedselbron voor schelpdieretende duikeenden (kernopgave 1.01) en bodemdier-etende vissen. Op langere termijn kan pas herstel worden waargenomen (vanaf tweede beheerplanperiode, dus vanaf 6 jaar na invoering van de maatregelen).

G9 Op de Noordzeekustzone wordt een regime van ruimte- en tijdzonerings van toepassing: de Vibegmaatregelen (zie tekst hierboven en Bijlage 1). *De (voorlopige) sluiting van delen van de Noordzeekustzone voor specifieke visserijvormen zijn opgenomen als specifieke voorwaarden in hoofdstuk 0.*

G10 Het is niet toegestaan om de gesloten gebieden (artikel 20) voor de periode dat ze gesloten zijn, te bevaren, bevissen en te betreden (Besluiten artikel 20 gebieden in Waddenzee, Noordzeekustzone en Waddeneilanden). Voor binnen het Nationaal Park Schiermonnikoog en mogelijk in een aantal andere gebieden met particulier eigendom en/of beheer geldt bovendien dat toestemming nodig is van betreffende particuliere eigenaar/beheerder. Binnen de grens van het Nationaal Park Schiermonnikoog geeft de beheerder Vereniging Natuurmonumenten geen toestemming voor het uitoefenen van beroepsmatige visserij, gelet op de aanwezige natuurwaarden.

2.3.2 Waddenzee

Bepaalde gebieden in de Waddenzee zijn een deel van het jaar, en soms het gehele jaar, gesloten gebied. Dit worden de 'artikel 20'-gebieden genoemd. Voor het aanwijzen van deze rustgebieden heeft oud-minister Verburg de 'Leidraad wijziging artikel 20-gebieden Waddenzee' vastgesteld (Ministerie van LNV, 2009a). Volgens artikel 20 lid 3 van de Nb-wet 1998 is het verboden om in de 'artikel 20-gebieden' aanwezig te zijn. Dit verbod moet ervoor zorgen dat de beschermde soorten en habitattypen niet verstoord worden. Door beperking van de toegankelijkheid wordt gewaarborgd dat een wezenlijke bijdrage wordt geleverd aan de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten en habitattypen (Ministerie van EL&I, 2010). De artikel 20-gebieden, volgens de situatie in 2009, zijn weergegeven in Figuur 1. Staatssecretaris Bleker heeft eind 2010 besloten de begrenzing van een aantal afgesloten gebieden enigszins te wijzigen, danwel het moment van afsluiting te vervroegen. Deze en voorgaande wijzigingen zijn:

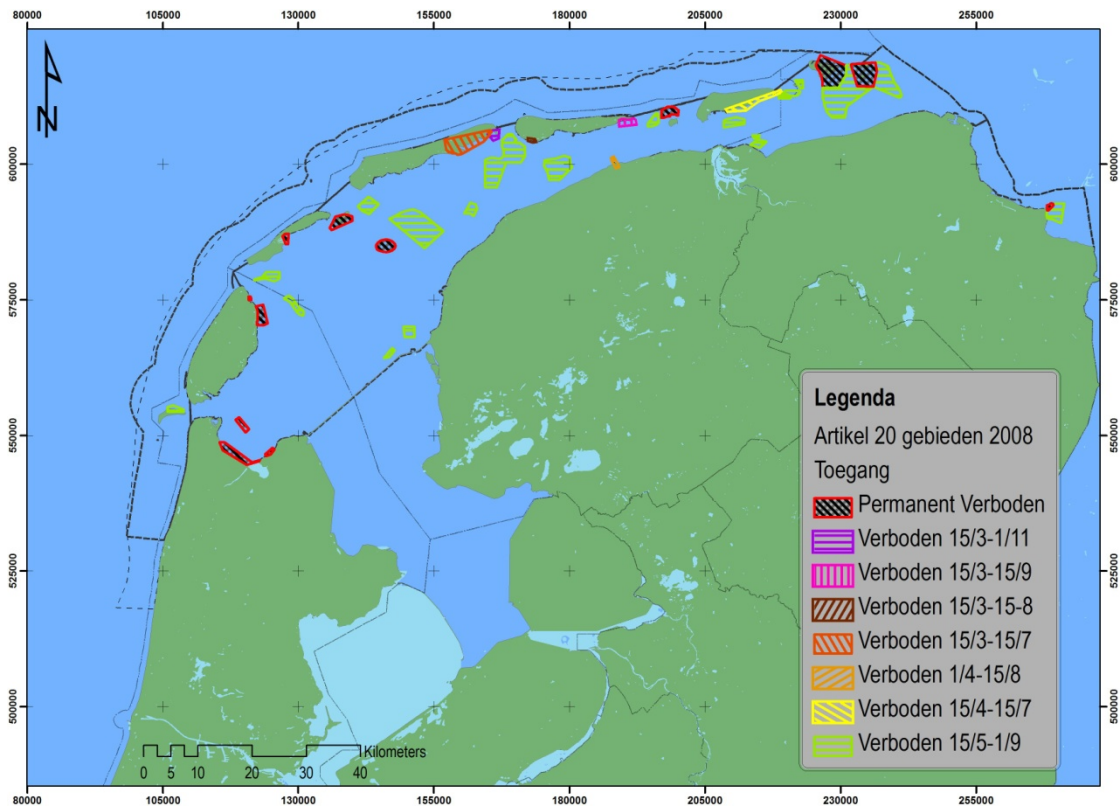
- Besluit wijziging toegankelijkheid gebieden in de Waddenzee, 22 december 2010 (Ministerie van EL&I, 2010);

- Besluit artikel 20 Waddenzee (Noorseekustzone en duinen Ameland) van 29 oktober 2009 (Ministerie van LNV, 2010a);
- Besluit artikel 20 Waddenzee 2009 (gebied De Vlieter), 20 oktober 2009 (Ministerie van LNV, 2010b);
- Besluit Artikel 20 beperking toegankelijkheid voor bodemberoerende activiteiten Waddenzee, 30 september 2009 (Ministerie van LNV, 2010c);
- Besluit artikel 20 Waddenzee 2009, 19 maart 2009 (Ministerie van LNV, 2010d).

Daarnaast is een oppervlakte ter grootte van 26 % van het litoraal in de Waddenzee permanent gesloten voor bodemberoerende visserij, zoals opgenomen in de PKB-Waddenzee (zie toelichtende kaart 20 van de PKB-Waddenzee) (Ministerie van VROM, 2007). In deze gebieden is garnalenvisserij op de wadplaten niet toegestaan. Visserij met overige sleepnetten is op de wadplaten in de gehele Waddenzee niet toegestaan (Ministerie van VROM, 2007).

Verder is een aantal gebieden in beheer bij particuliere terreinbeheerders die (soms) delen van hun gebied voor specifieke visserijvormen niet openstellen.

G11 Het is u niet toegestaan om de gesloten gebieden (artikel 20) voor de periode dat ze gesloten zijn, te bevaren, bevissen en te betreden (Besluit artikel 20 Waddenzee). Garnalenvisserij is niet toegestaan in een aantal gebieden op de wadplaten, visserij met overige sleepnetten is op wadplaten in de gehele Waddenzee niet toegestaan, zoals aangegeven in de PKB-Waddenzee (Ministerie van VROM, 2007). Voor binnen het Nationaal Park Schiermonnikoog en mogelijk in een aantal andere gebieden met particulier eigendom en beheer geldt dat toestemming nodig is van desbetreffende eigenaar / beheerder.

Figuur 1 Artikel 20-gebieden in de Waddenzee (data RWS-WD aangeleverd februari 2009).

3 Specifieke voorwaarden per visserijvorm

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de specifieke voorwaarden waaronder visserijactiviteiten plaats kunnen vinden, zodat de activiteiten geen significante effecten op de IHD van de gebieden hebben. Met specifieke voorwaarden worden voorwaarden bedoeld, die aanvullend zijn ten opzichte van de generieke voorwaarden (zie hoofdstuk 2). De specifieke voorwaarden zijn gebaseerd op de vergunningsvoorwaarden waaronder sommige visserijvormen zijn toegestaan (zie Tabel 1). Voor de kaderstelling van visserijvormen die momenteel niet onder een Nb-wetvergunning gereguleerd worden is de NEA (Jongbloed et al., 2011) als uitgangspunt genomen. Per visserijvorm is ook aangegeven hoe de toekomstige regulering is voorzien, zoals voorgesteld door EL&I en RWS (RWS dienst Noord Nederland en dienst Noordzee, 2011). Regulering in de komende beheerplanperiode kan door opname in het beheerplan, ofwel door middel van Nb-wetvergunning. In Bijlage 2 is een overzicht opgenomen van de regulering en van de generieke en specifieke voorwaarden van alle visserijvormen.

3.2 Boomkorvisserij

De boomkorvisserij is een actieve visserij - voornamelijk gericht op tong en schol - waarbij twee sleepnetten, die zich aan beide kanten van het schip bevinden, over de bodem getrokken worden. Aan de netten zijn kettingen bevestigd, ook wel wekkerkettingen genoemd, waardoor vissen uit de bodem worden opgejaagd en in het net terecht komen. In de kustzone mogen alleen Eurokotters (schepen met een motorvermogen van maximaal 221 kW) vissen. Een uitgebreidere beschrijving van de boomkorvisserij is te vinden in het NEA fase 1 rapport (Jongbloed et al., 2011).

In Tabel 4 zijn de regulering, en de generieke en specifieke voorwaarden voor de boomkorvisserij weergegeven. In de NEA is bepaald dat significante effecten van deze visserij niet zijn uit te sluiten (Jongbloed et al., 2011). De volgende effecten zijn daarbij van belang: boomkorvisserij op Spisulabanken zou een negatief effect kunnen hebben op de Spisula en daarmee indirect ook op de zwarte zee-eend en de eider (Jongbloed et al., 2011). In de Noordzeekustzone zijn de effecten van boomkorvisserij aanzienlijk voor het habitatype permanent overstromde zandbanken (H1110B) vanwege de aanzienlijke mate van overlap en de grote gevoeligheid van het gebied voor bodemberoering. Vooral het gebied ten zuiden van Den Helder wordt intensief bevestigd. Op basis van de resultaten van de NEA van IMARES worden de volgende specifieke voorwaarden voorgesteld (Jongbloed et al., 2011):

- Vermijden van belangrijke foerageergebieden (met name Spisulabanken) voor de zwarte zee-eend en de eider (zie S2).
- Verminderen van de intensiteit van boomkorvisserij ten behoeve van het herstel van H1110B. Hieraan wordt voldaan door invoering van de Vibeg-maatregel, zie S1.

Maatregelen voor de boomkorvisserij zijn vastgesteld tijdens het zogenaamde Vibeg-overleg tussen de overheid, visserijsector, natuurorganisaties en wetenschap (zie hoofdstuk 2.3.1). Er is zeer recent een principeakkoord bereikt (RWS Noordzee, 2011, zie verder par.2.3.1), waarbij is besloten om voorlopig 53 procent van de Noordzeekustzone te sluiten voor visserij met wekkerkettingen (zie voorwaarde S1). Afhankelijk van het besluit tot opheffing van het Europese pulsverbod, wordt de boomkorvisserij met wekkerkettingen in de Noordzeekustzone geheel verboden per 1 januari 2016. Dat gebied blijft wel open voor innovatieve/alternatieve sleepnetvisserij zoals de pulskor (RWS Noordzee, 2011). Ook wordt onderzocht in hoeverre gehele of gedeeltelijke sluiting van deelgebieden, zoals wordt voorgestaan in het hiervoor genoemde akkoord tussen de verschillende partijen bijdragen aan het bereiken van de

instandhoudingsdoelstellingen. Dan zal ook duidelijk worden of er nog andere van aanvullende mitigerende maatregelen wenselijk of noodzakelijk zijn.

- S1** De Vibeg-maatregelen zijn van toepassing (zie par. 2.3.1). Dit betekent (voorlopige) sluiting van 53 procent van de Noordzeekustzone voor visserij met wekkerkettingen. Na 2015 wordt de wekkerketting verboden in de Noordzeekustzone (RWS Noordzee, 2011).
- S2** Het vermijden van belangrijke foerageergebieden (met name Spisulabanken) voor de zwarte zee-eend en de eider wordt aanbevolen (op basis van de NEA (Jongbloed et al., 2011))

Tabel 4 Regulering en voorwaarden boomkorvisserij

Gebied	Huidige regulering	Toekomstige regulering	Relevante voorwaarden	
			Generiek	Specifiek
Noordzeekustzone	Geen Nb-wetvergunning	Nb-wetvergunning*	G3, G6, G8, G9, G10	S1, S2

* Geen opname in beheerplan, in afwachting van Vibeg-akkoord en reactie Europese Commissie.

3.3 Bordenvisserij

Bij de bordenvisserij wordt gebruik gemaakt van een visnet dat aan de zijkanten wordt opgehouden met behulp van scheerborden. Bij de variant twin- of multirigging zijn twee of meer netten tussen de scheerborden bevestigd. De twin- of multirigvisserij vindt in zeer geringe mate plaats in de Noordzeekustzone. Een uitgebreidere beschrijving van de bordenvisserij is te vinden in het NEA fase 1 rapport (Jongbloed et al., 2011).

In Tabel 5 zijn de regulering en de generieke en specifieke voorwaarden voor de bordenvisserij weergegeven. In de NEA is bepaald dat significante effecten niet zijn uit te sluiten, aangezien de mate van bodemberoering door bordenvisserij en het effect daarvan op het bodemleven onbekend is (Jongbloed et al., 2011). Op basis van de resultaten van de NEA kunnen geen specifieke voorwaarden voorgesteld worden. Onderzoek naar de intensiteit en verspreiding van de bordenvisserij; en de mate van bodemberoering door bordenvisserij en het effect daarvan op het bodemleven wordt aanbevolen.

Voorwaarden voor de bordenvisserij worden vastgesteld tijdens het Vibeg-traject (zie hoofdstuk 2.3.1). In januari 2011 is een principeakkoord bereikt waarbij is besloten om 25 procent van de Noordzeekustzone te sluiten voor alle bodemberoerende visserij (RWS Noordzee, 2011). De locatie van een beperkt aantal gesloten gebieden zal nog worden getoetst bij deskundigen, vissers en ngo's.

Tabel 5 Regulering en voorwaarden bordenvisserij

Gebied	Huidige regulering	Toekomstige regulering	Relevante voorwaarden	
			Generiek	Specifiek
Noordzeekustzone	Geen Nb-wetvergunning	Nb-wetvergunning*	G3, G6, G8, G9, G10	Geen

* Geen opname in beheerplan, in afwachting van het Vibeg-akkoord en reactie Europese Commissie.

3.4 Demonstratievisserij

De demonstratievisserij betreft een kleinschalige activiteit waaronder verschillende visserijvormen worden gevat. Hierbij organiseren vissers visexcursies, waarbij wordt gevist met vaste vistuigen (zoals fuiken) en sleepnetten.

In Tabel 6 zijn de regulering, de generieke en specifieke voorwaarden voor de demonstratievisserij weergegeven. Uitgaande van in acht neming van de huidige Nb-wetvoorwaarden zijn resteffecten te verwaarlozen (Jongbloed & Tamis, 2011). Op basis van de resultaten van de NEA zijn aanvullende specifieke voorwaarden niet noodzakelijk. Voortzetting van de huidige voorwaarden zoals opgenomen in de Nb-wetvergunning wordt aanbevolen.

S3	Het is niet toegestaan om gesloten gebieden te bevaren, te bevissen en te betreden (raadpleeg hiervoor de meest recente kaarten van de Hydrografische Dienst) (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).
S4	Excursies met groepen mensen groter dan 7 personen buiten de natuureducatieve excursiegebieden blijven beperkt tot een afstand van 500 meter vanaf het drooggevalven of geankerde schip (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).
S5	De te gebruiken onderzoeksmaterialen mogen alleen gebruikt worden voor educatieve en recreatieve doeleinden. Indien blijkt dat deze onderzoeksmaterialen toch op professionele schaal gebruikt kunnen worden dan is er eveneens een vergunning op grond van de Visserijwet benodigd (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).
S6	Het niet nader te gebruiken bemonsteringsmateriaal dient zo spoedig mogelijk weer in zee te worden teruggezet. Ook het bemonsteringsmateriaal dat tijdelijk ter bestudering in aquaria worden ondergebracht, dient z.s.m. na bestudering in zee te worden teruggezet (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).
S7	Jaarlijks dient vóór 1 januari een verslag te worden gezonden naar het bevoegd gezag waarin vermeld staat welke activiteiten gehouden zijn in het afgelopen jaar. Aantallen excursies en het aantal deelnemers per activiteit c.q. excursie dienen te worden vermeld (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).

Tabel 6 Regulering en voorwaarden demonstratievisserij

Gebied	Huidige regulering	Toekomstige regulering	Relevante voorwaarden	
			Generiek	Specifiek
Waddenzee	Nb-wetvergunning	Beheerplan	G1, G2, G3, G4, G5, G6, G8, G11	S3 t/m S7

3.5 Mesheftenvisserij

Mesheften (Ensis) zijn schelpdieren die rechtop in de bodem ingegraven zijn. De visserij op mesheften vindt plaats met een aangepaste viskor.

In Tabel 7 zijn de regulering, de generieke en specifieke voorwaarden voor de mesheftenvisserij weergegeven. Uitgaande van in acht neming van de huidige Nb-wetvoorwaarden zijn resteffecten te verwaarlozen (Jongbloed & Tamis, 2011). Er worden daarom geen aanvullende specifieke voorwaarden voorgesteld. Voortzetting van de huidige voorwaarden zoals opgenomen in het visplan en de Nb-wetvergunning wordt aanbevolen (zie voorwaarden S8 en S9 hieronder). De gebiedszonering overeenkomstig de Vibeg-maatregelen zijn eveneens van toepassing op de mesheftenvisserij (zie par. 2.3.1, schelpdiervisserij).

- S8** Voorwaarden zoals opgenomen in het Visplan Ensisvisserij (Visplan). De gebiedszonering overeenkomstig de Vibeg-maatregelen zullen worden geïmplementeerd in het Visplan en de Nb-wetvergunning.
- S9** Eventueel opgeviste Ensis-exemplaren kleiner dan 10 cm dienen direct in het water te worden teruggezet. De totale vangst mag bestaan uit 5% andere schelpdiersoorten dan Ensis (Nb-wetvergunningvoorwaarden).

Tabel 7 Regulering en voorwaarden mesheftvisserij

Gebied	Huidige regulering	Toekomstige regulering	Relevante voorwaarden	
			Generiek	Specifiek
Noordzeekustzone	Nb-wetvergunning	Nb-wetvergunning	G3, G6, G8, G9, G10	S8, S9

3.6 Fuiken- en overige vaste vistuigvisserij

In de Waddenzee vinden naast staandwantvisserij (zie 3.16) en zegenvisserij (zie 3.18) nog veel andere vormen van vaste vistuigvisserij plaats. Dan gaat het om visserij met fuiken, kubben, hoekwant, hoeklijn, kom- of kamer, ankerkuil, staande kuil en kruisnet (totebel). Deze worden hier, vanwege de onderlinge overeenkomsten als één groep behandeld.

Een fuik is een langwerpige, taps toelopende, rondgebredde net met een wijde opening en meerdere 'kelen': versmallingen met daarin een netwerk dat het terugzwemmen van de vis belemmert. Er is een grote variatie in typen fuiken. In de Waddenzee wordt met hokfuiken gevist. Alle fuiken in de Waddenzee moeten sinds 1994 uitgerust zijn met keerwant. Keerwant voorkomt dat zeehonden in de fuiken vast raken en verdrinken (Van Overzee & Quirijns, 2007). Kubben zijn kleine fuiken zonder vleugels c.q. schutwant, die op de zeebodem wordt verankerd. De hoekwant is een lange lijn, waaraan veel korte lijntjes met haken zijn bevestigd. De hoeklijn heeft een gelijkenis met de hoekwant. De hoeklijn en de zijlijnen zijn echter korter, en de hoeklijn wordt aan palen (circa ½ m hoog) bevestigd. De kom- of kamervisserij wordt uitgevoerd met een vaste opstelling. De kameropstelling is opgebouwd met palen en netwerk. De ankerkuil is een lang trechtervormig net dat wordt open gehouden tussen twee horizontale balken die naast het schip worden uitgevierd met kabels vanuit de mast. De staande kuil heeft een net met dezelfde vorm als de ankerkuil, maar dan uitgespannen tussen palen die in de bodem van de geul zijn geplaatst. Het kruisnet (totebel) bestaat uit een klein vierkant vlak net dat is uitgespannen tussen beugels en van de bodem omhoog wordt getrokken als zich vis boven het net bevindt.

De doelsoorten van de visserij met fuiken, kubben, hoekwant en hoeklijn zijn aal en platvis. Met fuiken wordt ook op krabben gevist. Visserij met kom en kamer, ankerkuil en staande kuil is vooral gericht op spiering en sprot. Met het kruisnet wordt aasvis of glasaal ten behoeve van onderzoek gevangen.

De vislocaties bevinden zich vooral bij havens en in spuitkommen (fuiken, kubben, kruisnet) en geulen (hoekwant, hoeklijn, ankerkuil, staande kuil). Exacte locaties zijn lang niet allemaal bekend. De vaste vistuigvisserij is verspreid over het hele jaar, maar wel per type verschillend met ruwweg de grootste intensiteit van de fuikvisserij in het najaar, kom- en kamervisserij in het voorjaar, de hoekwant- en hoeklijnvisserij in het zomerhalfjaar, en ankerkuil en staande kuil in het winterhalfjaar.

De vaste vistuigvisserij in de Noordzeekustzone omvat staandwantvisserij (zie 3.16), zegenvisserij (zie 3.18) en fuikvisserij (deze paragraaf). De periode voor fuikvisserij is april tot en met oktober

(Verver et al., 2005). De fuikenvisserij in de Noordzeekustzone is sterk afgenomen en in de afgelopen jaren vindt er tussen Texel en Schiermonnikoog geen fuikenvisserij meer plaats (ARCADIS, 2011).

In Tabel 8 zijn de regulering, de generieke en specifieke voorwaarden voor de fuikenvisserij weergegeven. Uitgaande van in acht neming van de huidige Nb-wetvoorwaarden zijn resteffecten in de Waddenzee te verwaarlozen (Jongbloed & Tamis, 2011). Er worden daarom geen aanvullende specifieke voorwaarden voorgesteld. Voortzetting van de huidige voorwaarden zoals opgenomen in de Nb-wetvergunning (zie maatregel S10 en S11 hieronder) wordt aanbevolen. Dit zou ook voor de Noordzeekustzone doorgevoerd kunnen worden.

S10	Fuiken dienen te worden uitgevoerd met een gekwalificeerd keerwant (maaswijdte 14 cm, aangebracht in de voorste hoepel of voorste inkeping waarbij elke maas van iedere rand van het keerwant dusdanig aan het basisnet is bevestigd, dat alle organismen in de fuik door de mazen van het keerwant heen moeten kunnen komen). Momenteel alleen van kracht in de Waddenzee (Nb-wetvergunningvoorwaarden).
S11	In geval van visserij na zonsondergang wordt uitsluitend de wettelijke verplichte en voor de visserij benodigde verlichting met een niet groter dan noodzakelijke sterkte gevoerd. De verlichting dient uitsluitend op het visvak gericht te zijn. Overige (niet wettelijk verplichte) lampen dienen te worden uitgeschakeld (Nb-wetvergunningvoorwaarden).
S12	Van september t/m november geldt een visverbod op aal (Uitvoeringsregeling Visserij, 2008).

Tabel 8 Regulering en voorwaarden visserij met fuiken en overige vaste vistuigen

Gebied	Huidige regulering	Toekomstige regulering	Relevante voorwaarden	
			Generiek	Specifiek
Noordzeekustzone	Geen Nb-wetvergunning	Beheerplan*	G1, G2, G3, G4, G5, G6, G8, G9, G10	S11, S12
Waddenzee	Nb-wetvergunning	Beheerplan	G1, G2, G3, G4, G5, G6, G8, G11	S10, S11, S12

* O.b.v. recente onderzoeksresultaten (geringe effecten) kan de visserij met vaste vistuigen in het ondiepe deel van de Noordzeekustzone opgenomen worden in het beheerplan als niet-vergunningplichtig (RWS dienst Noord Nederland en dienst Noordzee, 2011).

3.7 Garnalenvisserij

Binnen de garnalenvisserij wordt net zoals in de boomkorvisserij aan beide zijden van het schip een net, de garnalenkor, voortgesleept. De ijzeren boom die het net open houdt wordt ongeveer 50 cm van de grond gehouden door sloffen die zich aan het uiteinde van de boom bevinden. De grondpees is voorzien van klossen die over de bodem rollen (de 'klossenpees').

In het garnalennet bevindt zich een wijdmazig keerwant (zeeflap) om te voorkomen dat er platvis in het eigenlijke net wordt opgevisst. Het gebruik van de zeeflap (dan wel een alternatieve techniek met een wetenschappelijk aantoonbaar vergelijkbaar of betere werking ten aanzien van het voorkomen van bijvangst) is volgens de vergunning verplicht, echter niet het gehele jaar (uitzondering voor de maand augustus in 2011 en 2012). Per 1 januari 2013 is de zeeflap (of het eerder genoemde alternatief) tijdens de garnalenvisserij gedurende het gehele jaar verplicht.

In Tabel 9 zijn de regulering, de generieke en specifieke voorwaarden voor de garnalenvisserij weergegeven. In de NEA is bepaald dat significante effecten niet zijn uit te sluiten voor de Noordzeekustzone (Jongbloed et al., 2011). Het gaat daarbij om het habitatrichtlijn-gedeelte vanaf de NAP -5 meter dieptelijn tot aan de doorgaande NAP -20 meter-dieptelijn. De effecten worden uitgebreid beschreven in de NEA garnalenvisserij (Jongbloed & Tamis, 2011). Daarbij worden de volgende specifieke voorwaarden voorgesteld:

- Permanente sluiting van bepaalde gebieden (gedachtenlijn natuurherstelprogramma "Rijke Waddenzee" en Vibeg). De voorgestelde Vibeg-maatregelen betreffen sluiting van gebieden voor bodemberoerende visserij (zie G9) en minder bodemberoerende visserijtechnieken (zie par. 2.3.1 en S14);
- *Real time closures* (d.w.z. tijdelijke sluitingen) in perioden of gebieden met hoge bijvangsten van jonge vis (zie S19);
- Gebruik van pulskor en andere visserijtechnieken om bodemberoering te verminderen, zoals ook worden voorgesteld in het Vibeg-akkoord (zie par. 2.3.1 en S18);
- Van verbeterde overleving van bijvangst wordt weinig winst verwacht, ingezet moet worden op voorkomen van bijvangst (pers. med. Ingrid Tulp, IMARES) (zie S18);
- Effectiviteit van maatregelen monitoren (effect monitoring).

Maatregelen voor de garnalenvisserij zijn opgenomen in het Vibeg-akkoord (zie hoofdstuk 2.3.1). Garnalenvisserij blijft vooralsnog (tot 1 januari 2012) in driekwart van de Noordzeekustzone toegestaan. In de periode 1 januari 2012 tot 1 januari 2018/einde 1^e beheerplanperiode wordt in zone III (28% van de Noordzeekustzone) alleen met de op dat moment best beschikbare technieken en visserij-praktijk op garnalen gevist (RWS Noordzee, 2011). De resultaten van het onderzoek naar de effecten van klossenpezen op de bodem en bodemdieren worden betrokken bij de verlening van de Nb-wetvergunning. Dat onderzoek maakt deel uit van het zogeheten 'Afsprakenkader garnalenvisserij'. In januari 2011 is een principeakkoord bereikt waarbij is besloten om voorlopig 25 procent van de Noordzeekustzone te sluiten voor alle bodemberoerende visserij.

S13	Voor de Noordzeekustzone zijn de Vibeg-maatregelen van toepassing (zie par. 2.3.1). Dit betekent (voorlopige) sluiting van 25 procent van de Noordzeekustzone voor garnalenvisserij. Vanaf 2015 kan het regime worden herzien (Vibeg-maatregel).
S14	Voor de Waddenzee wordt ook gewerkt aan verduurzamingsmaatregelen soortgelijk aan Vibeg, in het zogenoemde Viswad-traject.
S15	Maatregelen conform het 'Afsprakenkader garnalenvisserij' (Ministerie van LNV, 2010e)
S16	Er mag niet gevist worden ter plekke van zeegrasvelden, mosselpercelen, litorale mosselbanken, en ook niet binnen een omliggende zone van 40 meter van deze gebieden (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).
S17	Verplicht gebruik van de zeeflap (dan wel een alternatieve techniek met een wetenschappelijk aantoonbaar vergelijkbaar of betere werking ten aanzien van het voorkómen van bijvangst) Tot 2013 geldt een uitzondering voor de maand augustus (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).
S18	Verbetering technieken om bijvangst te voorkomen en bodemberoering te verminderen (NEA aanbeveling)
S19	Geen garnalenvisserij in perioden of gebieden met hoge bijvangst van juveniele vis (NEA aanbeveling)

Tabel 9 Regulering en voorwaarden garnalenvisserij

Gebied	Huidige regulering	Toekomstige regulering	Relevante voorwaarden		Aanbeveling NEA
			Generiek	Specifiek	Specifiek
Noordzeekustzone	Deels Nb-wetvergunning (NZKZ 1)	Nb-wetvergunning	G3, G6, G8, G9, G10	S13, S15, S17	S18, S19
Waddenzee	Nb-wetvergunning	Nb-wetvergunning	G3, G6, G7, G8, G11	S14, S15, S16, S17	S18, S19

3.8 Handkokkelvisserij

Bij de handkokkelvisserij worden kokkels met handkracht verzameld met behulp van de "kokkelbeugel" of "wonderklauw". Dit vistuig bestaat uit een hark met daaraan een zakvormig net.

In Tabel 10 zijn de regulering, de generieke en specifieke voorwaarden voor de handkokkelvisserij weergegeven. Voortzetting van de huidige voorwaarden zoals opgenomen in de Nb-wetvergunning (zie maatregel S20 t/m S25) wordt aanbevolen. Uitgaande van in acht neming van de huidige Nb-wetvoorwaarden zijn resteffecten over het algemeen klein tot verwaarloosbaar (Jongbloed & Tamis, 2011). Alleen voor wat betreft de aantasting van de voedselvoorraad voor de eider (als broedvogels) en de scholekster is het resteffect onduidelijk. In de NEA handkokkelvisserij worden daarom aanvullende mitigerende voorwaarden voorgesteld (Jongbloed & Tamis, 2011).

Partijen hebben inmiddels meerjarenafspraken over handkokkelvisserij in de Waddenzee gesloten (Gedeputeerde Staten van Fryslân, 2011). Het verminderen van de visserijdruk volgens die meerjarenafspraken draagt bij aan de herstelopgave voor de scholeksters. Het quotum bedraagt 2,5 % van de totale hoeveelheid kokkels. In jaren met weinig kokkels worden de voor de vogels meest waardevolle gebieden gesloten en in andere gebieden beperkt gevist. Voor veel gebieden wordt het aantal tegelijkertijd actieve vissers beperkt. Gebieden dicht onder de eilanden en nabij belangrijke hoogwatervluchtplaatsen worden in kokkelarme jaren niet bevestigd. Dit heeft niet alleen een positief effect op Scholeksters, maar vooral ook op kuikens van eiders. In deze gebieden zal in kokkelrijke jaren buiten de broedtijd beperkt worden gevist. Indien er weinig jonge kokkels zijn, wordt er minder gevist dan in jaren met veel jonge kokkels.

Er zal onderzoek plaatsvinden (in de 1^e beheerplanperiode) naar de invloed van handkokkelvisserij alsmede de invloed van andere factoren op het draagvlak voor scholeksters in de Waddenzee. Onderdeel van dit onderzoek is het effect van handkokkelvisserij op de biomassa en groeisnelheid van de op bevestigde banken overgebleven kokkels. De afspraken van het meerjarenplan worden geëvalueerd uiterlijk in 2018.

S20 Er wordt niet op nuljarige kokkels gevist (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).

S21 In mosselbanken wordt niet gevist (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).

S22 In de nabijheid van rust- en zoogplaatsen van zeehonden wordt niet geankerd, drooggevallen of gevist (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).

S23 In een strook ten zuiden van de eilanden Vlieland, Ameland en Schiermonnikoog tot de eerste vaargeul wordt niet gevist van 15 april tot 1 augustus en wordt met maximaal 3 vaartuigen gevist (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).

S24 Op een drooggevallen plaat wordt niet gevist (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).

- S25** Het opstellen van een Survey en Visplan (Nb-wetvergunningvoorwaarden), rekening houdende met de voedselvoorraad voor scholekster en eider, met name van locaties nabij broedgebieden van scholekster en eider en locaties tot ca. 2 km uit de kust. Relatief lang droogvallende banken zoveel mogelijk vermijden (NEA aanbeveling). Er wordt rekening gehouden met de leeftijdsopbouw van de aanwezige bestanden (Gedeputeerde Staten van Fryslân, 2011).
- S26** In alle jaren geldt: quotum van 2,5 % van de totale, op 1 september aanwezige, hoeveelheid kokkels (vleesgewicht) in dichtheden hoger dan 50 per m² (Gedeputeerde Staten van Fryslân, 2011).
- S27** Er wordt uitgegaan van een verdeling van de Waddenzee in vier verschillende type gebieden : A-, B-, C- en D-gebieden (Gedeputeerde Staten van Fryslân, 2011):
 A-gebieden: voor de handkokkelvisserij permanent gesloten.
 B-gebieden (vooral dicht onder de eilanden en nabij belangrijke hoogwatervluchtplaatsen): in kokkelarme jaren niet bevestigd; in kokkelrijke jaren buiten de broedtijd visserij door maximaal 2 schepen (hierover worden voorafgaand aan het visseizoen afspraken gemaakt tussen partijen).
 C-gebieden: in kokkelarme jaren door max. 2 vaartuigen - en in kokkelrijke jaren door max. 3 vaartuigen.
 D-gebieden: in deze gebieden mag te allen tijden, dus ook in kokkelarme jaren, door alle vergunninghouders worden gevestigd.
- S28** De grens tussen een arm en een rijk jaar wordt gelegd op 21 miljoen kg kokkelvlees in dichtheden groter dan 50 per m² per 1 september. Indien de oppervlakte mosselbanken in de Waddenzee gedurende meer dan 2 opeenvolgende jaren minder dan 1000 hectare is, wordt dit getal naar boven bijgesteld (Gedeputeerde Staten van Fryslân, 2011).
- S29** Bij het bepalen van de te bevissen gebieden en banken wordt rekening gehouden met de leeftijdsopbouw van de aanwezige bestanden. Indien er weinig jonge kokkels aanwezig zijn, wordt er minder gevestigd ("gespaard voor de komende jaren") dan in jaren met veel jonge kokkels. De al dan niet te bevissen kokkelbanken worden opgenomen in het visplan (Gedeputeerde Staten van Fryslân, 2011).

Tabel 10 Regulering en voorwaarden handkokkelvisserij

Gebied	Huidige regulering	Toekomstige regulering	Relevante voorwaarden	
			Generiek	Specifiek
Waddenzee	Nb-wetvergunning	Nb-wetvergunning*	G3, G5, G6, G8, G11	S20 t/m S29

* beleidskader wel in beheerplan; mogelijk volledige opname in 2^e beheerperiode.

3.9 Hengelen

Onder de hengelvisserij vallen de recreatieve en de zeer kleinschalige beroepsmatige visserij vanaf de kant of boot. De hengelvisserij bestaat uit drie vormen: (1) visserij vanaf de kant (kantvisserij), (2) visserij vanuit kleine sportbootjes, (3) visserij vanaf grote sportvisboten voor groepen (opstapvisserij) (Smit et al. 2004). In de kustwateren, waaronder de Waddenzee, geldt voor hengelvisserij in de huidige situatie (zonder schriftelijke toestemming) conform de visserijwet een beperking van twee hengels per persoon (Jongbloed et al., 2011). Deze beperking is opgenomen als maatregel S30.

- S30** In de kustwateren, waaronder de Waddenzee, geldt een beperking van twee hengels per persoon.

In Tabel 11 zijn de regulering, de generieke en specifieke voorwaarden voor de hengeltvisserij weergegeven. In de NEA is bepaald dat significante effecten zijn uitgesloten (Jongbloed et al., 2011). Op basis van de resultaten van de NEA kunnen geen aanvullende specifieke voorwaarden voorgesteld worden.

Tabel 11 Regulering en voorwaarden hengeltvisserij

Gebied	Huidige regulering	Toekomstige regulering	Relevante voorwaarden	
			Generiek	Specifiek
Noordzeekustzone	Geen Nb-wetvergunning	Beheerplan	G1, G2, G3, G4, G5, G6, G8, G9, G10	S30
Waddenzee	Geen Nb-wetvergunning	Beheerplan	G1, G2, G3, G4, G5, G6, G8, G11	S30

3.10 Mechanische pierenwinning

Bij de mechanische winning van wadpieren (*Arenicola marina*) wordt gebruik gemaakt van een snijbak van 1,20 meter breed waarmee bij hoogwater enkele trekken van 200-300 meter lang worden gedaan. Eerst wordt een anker uitgezet en vervolgens wordt de boot met de ankerlier naar het anker toegetrokken, terwijl een beweegbare snijbak een sleuf van ca. 40 cm diepte in de wadbodem graaft. De precieze techniek verschilt per visser. Bij een geschat aantal gebruikte getijden van 300 per jaar vergraven pierenvissers circa 10-15 hectare, maximaal 20 hectare per jaar (Jongbloed & Tamis, 2011).

In Tabel 12 zijn de regulering, de generieke en specifieke voorwaarden voor de mechanische pierenwinning weergegeven. Uitgaande van in acht neming van de huidige Nb-wetvoorwaarden zijn resteffecten klein tot verwaarloosbaar (Jongbloed & Tamis, 2011). Voortzetting van de huidige specifieke voorwaarden zoals opgenomen in de Nb-wetvergunning (zie maatregel S31) wordt aanbevolen. In de NEA mechanische pierenwinning (Jongbloed & Tamis, 2011) staan aanbevelingen beschreven. Deze aanbevelingen zijn echter niet vereist in het kader van Natura 2000 en zijn daarom niet opgenomen als voorwaarde. Dit gaat voornamelijk om het volgende:

- Voor het ontwikkelen van duurzaam beheer en innovaties is het belangrijk dat iedere pierenwinner zijn eigen pierenwingsgebied heeft. Door een reductie van het aantal beschikbare vergunningen naar één vergunning per winningsgebied is dit inmiddels gerealiseerd.
- Mechanische pierenwinning zou niet moeten worden toegelaten in de meest landschappelijk kwetsbare gebieden binnen de Waddenzee, zoals dicht tegen de dijk bij Texel. Deze locatie dient als uitwijklocatie voor slecht weer.

S31 Mechanische pierenwinning is uitsluitend toegestaan met Nb-wetvergunning onder de geldende Nb-wetvergunningsvoorwaarden, waaronder het volgende:

S32 Met betrekking tot de locatie:

- Alleen in die gebieden waarvan de coördinaten staan genoemd op de bij de vergunning gevoegde kaart (binnen het concessiegebied "Vlakte van Kerken" en het concessiegebied "Balgzand/Breehorn en Middelplaat");
- Het is verboden pieren te winnen op en binnen 100 meter afstand van mosselbanken en zeegrasvelden;
- Het is verboden pieren te winnen op en binnen 100 meter afstand van kokkelbanken met een dichtheid van meer dan 600 kokkels per m² (kokkelvoorkomens in hoge dichtheden);
- Het is verboden pieren te winnen in gebieden met een hoge kansrijkdom voor mosselbanken (0-5% van droogvallend wad).

S33 Met betrekking tot het schip, materiaal en werkwijze:

- Alleen geldig voor het mechanisch winnen van wadpieren met een specifiek genoemd pierenwinschip, waarbij eisen gelden voor het maximaal toerental van de hoofdmotor en motorvermogen van de pompen ten behoeve van het spoelwater; verandering in de wijze van vissen (werkwijze of aanpassingen aan het pierenwinschip) dient van te voren met de provincie Noord-Holland overlegd te worden;
- Het is niet toegestaan om op de wadplaat of in de vaargeul onderhoud aan het pierenwinschip te verrichten;
- Het is niet toegestaan (huis)dieren mee te nemen;
- Tijdens het vissen registreert een computer met GPS de route van het pierenwinschip. De vistreksporen worden opgeslagen in de computer en kunnen naderhand worden uitgelezen en geanalyseerd;
- Het aantal visdagen per jaar is maximaal 250 dagen per vergunning (2 vergunningen);
- De breedte van de graver ofwel het vistuig is maximaal 1,20 meter;
- De snijbak en het mes samen mogen niet dieper in de wadbodem gaan dan 40 centimeter;
- De parallelle afstand tussen de treksporen is ongeveer 2 meter;
- Een trekspoor is maximaal 500 meter lang. Door deze begrenzing wordt per etmaal maximaal 3000 m² wadbodem beroerd (per etmaal worden circa 5 treksporen getrokken; 5 x 500 x 1,20 meter = 3000 m²);
- Jaarlijks wordt maximaal 75 ha aan wadbodem beroerd per vergunning;
- Na het trekken van een spoor mag dit trekspoor, plus 1 meter aan weerszijden van dit trekspoor gedurende minimaal vijf jaar niet meer worden bevestigd om de bodem en de populatie bodemdieren de gelegenheid te bieden om te herstellen;
- Treksporen mogen elkaar niet kruisen;
- De ontgraven grond moet op de plaats van ontgraving te worden gedeponerd. Daartoe dient het pierenwinschip te zijn voorzien van zijschermen;
- De discards dienen in zee te worden teruggebracht;
- Het pierenwinschip wordt minimaal één keer per jaar gecontroleerd op de werking ervan ten aanzien van de te beschermen belangen van de natuur.

S34 Met betrekking tot rapportage en onderzoek:

- Aan de provincie Noord-Holland wordt eenmaal per jaar gerapporteerd door middel van een overzicht van de getrokken sporen in de vorm van een uitdraai van het TRAX-programma (of een daaraan gelijkwaardig programma), het totaal bevestigde oppervlak per periode en een overzicht van de pierenopbrengst (aantal gewonnen wadpieren per liter gasolie);
- Het is verplicht een monitoringonderzoek op te starten en uit te (laten) voeren. Het monitoringonderzoek moet kunnen aantonen welke ontwikkeling er in de bodemfauna optreedt na beroering van de wadbodem als gevolg van mechanische winning van wadpieren. Een studie van reeds beschikbare en lopende onderzoeks- en monitoringprogramma's kan worden uitgevoerd voorafgaand aan het opzetten van een monitoringonderzoek.

Tabel 12 Regulering en voorwaarden mechanische pierenwinning

Gebied	Huidige regulering	Toekomstige regulering	Relevante voorwaarden	
			Generiek	Specifiek
Waddenzee	Nb-wetvergunning	Nb-wetvergunning	G3, G5, G6, G7, G8, G11	S31 t/m S34

3.11 Mosselkweekpercelen

In de Waddenzee vindt de mosselkweek op grote schaal plaats sinds 1950 (Herman et al., 2008). Gebruik van bestaande mosselkweekpercelen in de Waddenzee is tot op heden beschouwd als bestaand gebruik waarvoor geen Nb-wetvergunning vereist is. Op de in gebruik zijnde percelen komen mosselen in hoge dichtheden voor. Omdat het gaat om plaatselijk voorkomende harde, biogene structuren, maken de percelen onderdeel uit van habitattypen 1110A.

In

Tabel 13 zijn de regulering, de generieke en specifieke voorwaarden voor mosselkweekpercelen weergegeven. Mosselpercelen leveren enerzijds een lagere natuurkwaliteit dan natuurlijke mosselbanken door de zekere mate van onnatuurlijkheid en verstoring. Anderzijds betekent het voorkomen van hoge dichtheden van goede kwaliteit mosselen wel een hoge "natuurwaarde" als voedselbron voor schelpdieretende (duik)eeden zoals de eider. Dit bestaand gebruik heeft dan ook geen effect op de doelrealisatie van de Waddenzee (Jongbloed et al., 2011). Er zijn daarom geen aanvullende voorwaarden noodzakelijk voor mosselkweekpercelen de komende beheerperiode (ARCADIS, 2010). De bestaande voorwaarden (S35, S36) zijn voldoende. De activiteiten nodig voor het gebruik en beheer van mosselkweekpercelen, zoals beschreven in Bijlage 3, vallen onder het gebruik van mosselkweekpercelen.

S35 Het wegvangen van krabben mag alleen gedaan worden door iemand die de benodigde vergunningen heeft. Dit betreft een visserijwetvergunning en voor zover van toepassing een Nb-wetvergunning (ARCADIS, 2010).

S36 In de winterperiode moet een minimale hoeveelheid mosselen achterblijven op de percelen. Dit wordt gereguleerd via Nb-wetvergunningverlening voor mosselzaadvijverij (ARCADIS, 2010). Dit wordt op basis van het VKA (zaadvijverij, kweek en afvoer) model berekend. Er dient een minimaal percentage (85%) van de daadwerkelijk opgevisste hoeveelheid (of een gelijkwaardig equivalent hiervan in biomassa) na de bevissing op de percelen in de Waddenzee te resteren.

Tabel 13 Regulering en voorwaarden mosselkweekpercelen

Gebied	Huidige regulering	Toekomstige regulering	Relevante voorwaarden	
			Generiek	Specifiek
Waddenzee	Geen Nb-wetvergunning	Beheerplan	G1, G2, G3, G5, G6, G8, G11	S35, S36

3.12 Mosselzaadimport

Mosselzaadimport betreft het uitzaaien van geïmporteerd mosselzaad op mosselpercelen in de Waddenzee. De activiteit is gelijk aan het gebruik van mosselkweekpercelen in de Waddenzee, met uitzondering van de oorsprong van het mosselzaad. Het importeren van mosselzaad vergroot het risico op introductie van exoten. De activiteit mosselzaadimport in de Waddenzee is daarom tweeledig te beschouwen (Jongbloed & Tamis, 2011):

- verzaaien van mosselzaad, gelijk aan het gebruik 'mosselkweekpercelen';

- risico van de introductie van exoten met de mosselzaadimport.

In Tabel 14 zijn de regulering, de generieke en specifieke voorwaarden voor de mosselzaadimport weergegeven. Uitgaande van in acht neming van de huidige Nb-wetvoorwaarden zijn resteffecten verwaarloosbaar (Jongbloed & Tamis, 2011). In de Nb-wetvergunning wordt een groot aantal vergunningsvoorschriften en beperkingen beschreven, die zijn ingedeeld in categorieën. De categorieën met specifieke voorwaarden zijn hieronder genoemd (S37 t/m S43) en zijn uitgebreid beschreven in de huidige Nb-wetvergunningverlening (Ministerie van LNV, 2009b). Voortzetting van de huidige voorwaarden zoals opgenomen in de Nb-wetvergunning (zie maatregel S37 t/m S43) kan worden aanbevolen. Er zijn geen aanvullende specifieke voorwaarden voorgesteld (Jongbloed & Tamis, 2011).

S37	Algemener (meldings)verplichtingen, voorafgaand en na het uitzaaien (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).
S38	Bemonstering en verklaringen: Uitvoering van de importen is uitsluitend mogelijk indien zij conform de 'Verordening quarantainevoorzieningen levende tweekleppige weekdieren 2007' en de hieraan verbonden uitvoeringsbesluiten plaatsvindt. Het voor import beoogde mosselzaad dient te voldoen aan de EU-vereisten op het gebied van preventie van schelpdiertoxines (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).
S39	Het spoelen en drogen van het voor import beoogde mosselzaad (ter verwijdering van tarra en eventueel hierin voorkomende exoten) en het periodiek nemen van watermonsters in het specifiek beoogde oogstgebied. Aan de werkwijze zijn specifieke eisen gesteld (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).
S40	Visuele monitoring, bestaande uit o.a. visuele analyse van de te importeren lading, specifiek op de in de Nb-wetvergunningsvoorwaarden genoemde soorten die op het oog zijn te detecteren (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).
S41	Visuele monitoring in Nederland (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).
S42	Bemonstering na uitzaai (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).
S43	Additionele soorten (meldingsplicht wanneer nieuwe soorten zijn waargenomen in herkomstgebied van de mosselen) (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).

Tabel 14 Regulering en voorwaarden mosselzaadimport

Gebied	Huidige regulering	Toekomstige regulering	Relevante voorwaarden	
			Generiek	Specifiek
Waddenzee	Nb-wetvergunning	Nb-wetvergunning	G1, G2, G3, G5, G6, G8, G11	S37 t/m S43

3.13 Mosselzaadvisserij

Tijdens de mosselzaadvisserij worden het zogeheten mosselzaad (jonger dan 1 jaar), de halfwas mosselen (tussen 1 en 2 jaar oud) en in sommige gevallen de consumptiemosselen (ouder dan 2 jaar), met behulp van korren van de bodem gevist. De kor bestaat uit een metalen frame met een net van touw en ringen aan de onderzijde. Een schip kan met 4 korren tegelijk vissen (Jongbloed & Tamis, 2011).

De mosselzaadvisserij betreft het:

- 1) opvissen van mosselen in de westelijke Waddenzee,
- 2) uitzaaien ervan op percelen in de Waddenzee en
- 3) direct of na opkweek op de Waddenzee-percelen afvoeren van dat bestand naar de Zeeuwse wateren c.q. naar de veiling.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen voor- en najaarsvisserij. De najaarsvisserij betreft het uitsluitend bevissen van instabiel gelegen mosselbestand (in visbare dichtheden) voorkomend in de gebieden met een classificatie 1, 2 en 3 zoals aangeduid op de meest recente editie van de 'Stabiliteitskaart', zie Jongbloed & Tamis (2011).

Tijdens de najaarssurvey worden de onderzochte banken c.q. gebieden telkens ingedeeld in stabiliteitsklassen. De omvang van het bestand, het visbare deel en de samenstelling daarvan, alsmede de exacte ligging van de te bevissen banken zijn veelal medio september (na afronding van de najaarsinventarisatie) bekend. Banken die zijn aangetroffen in klasse 1 en 2 op de stabiliteitskaart worden als instabiel beoordeeld en mogen daarom per definitie worden bevestigd. Klasse 3 is de 'tussencategorie' zaadbanken, waarvan in het najaar onzeker is of ze winter door zullen komen. Een uitzondering daarop zijn die banken waarvan tijdens de najaarssurvey al blijkt dat ze zo sterk bezet zijn met zeesterren en/of dat ze op zoveel destabiliserend slijk liggen dat ze met grote waarschijnlijkheid de aankomende winter niet zullen overleven. Van die banken is bepaald dat ze in het najaar kunnen worden bevestigd. Voor de rest van de banken in categorie 3 geldt dat, zolang de 'mosseltransitie' zich beperkt tot de sluiting van zaadbanken in categorie 4 en 5, ook de niet direct bedreigde zaadbanken van categorie 3 worden bevestigd. Dit onder de voorwaarden genoemd onder S46, zie de lijst met specifieke voorwaarden hieronder.

In Tabel 15 zijn de regulering en voorwaarden voor de mosselzaadvisserij weergegeven. Voor de exacte en meest actuele vergunningvoorwaarden rondom de mosselvisserijen in de Waddenzee, kan de meest recente Nb-wetvergunning geraadpleegd worden via www.rijksoverheid.nl. Uitgaande van in acht neming van de huidige Nb-wetvoorwaarden is het resteffect van de najaarsvisserij op de voedselvoorraad voor de Eider afwezig en voor de Brilduiker klein. Voor de toppeer, waarvan de voedselkeuze en gedrag nog niet goed bekend is, is het resteffect onduidelijk. Door natuurlijke oorzaken kan in jaren met weinig zaadval de draagkracht van de Waddenzee voor de toppeer qua voedselaanbod onvoldoende zijn. In dergelijke jaren zal normaal gesproken geen visvergunning aangevraagd worden. Het is voor de mosselsector dan vistechisch niet opportuun om te gaan vissen en dus zullen er logischerwijs ook geen resteffecten van de najaarsmosselzaadvisserij optreden. Dit was bijvoorbeeld in 2010 en 2011 aan de orde. Theoretisch is het mogelijk dat in de toekomst ook in jaren met weinig mosselzaad er toch een visvergunning aangevraagd zal worden waarbij de mosselsector ook zou kunnen willen gaan vissen op de stabiele delen van klasse III-banken. Het resteffect is daarom bij de huidige vergunningsvoorwaarden in de meeste jaren verwaarloosbaar, maar wordt gegeven het onvoorspelbaar voorkomen van magere jaren onduidelijk (aangenomen dat er wel visvergunningen worden aangevraagd).

Anticiperend op die mogelijkheid wordt aanbevolen om het volgende in het kader voor de vergunningverlening op te nemen. "Aan de hand van de jaarlijkse najaarssurvey wordt altijd beoordeeld of najaarsmosselzaadvisserij op het stabiele deel van klasse III-banken toegelaten kan worden. Hiermee wordt ook in magere jaren verzekerd dat er geen of een verwaarloosbaar negatief resteffect van najaarsmosselzaadvisserij op de dan aanwezige draagkracht van de Waddenzee voor de voedselbeschikbaarheid van de toppeer optreedt."

Met de nieuwe gegevens in de NEA ten opzichte van de PBs en Nb-wetvergunningen komen Jongbloed et al. (2011) tot de conclusie dat de gevoeligheid van toppers voor voedselaantasting door de najaarsvisserij onzeker is. Het resteffect wordt daarom gekwalificeerd als onduidelijk.

Voor het habitatype permanent overstroomde zandbanken (H1110A) is de omvang van de resteffecten onduidelijk. Het huidige beleid en de praktijk is er wel op gericht om de activiteit zodanig aan te passen dat de effecten op termijn zullen minimaliseren. Door de transitie van de mosselsector (door mosselzaadinvanginstallaties, MZI) wordt de mosselzaadvissersrij gereguleerd. Daarmee wordt de situatie voor H1110A en de mogelijk van mosselzaad afhankelijke topper geleidelijk verbeterd (Jongbloed & Tamis, 2011). Er zijn diverse voorwaarden vastgelegd in individuele Nb-wetvergunningen welke voor elke individuele voor- en najaarsmosselvisserij worden afgegeven. Beoogd wordt om binnen afzienbare termijn deze vergunning meerjarig af te geven. Voortzetting van de huidige voorwaarden zoals opgenomen in de Nb-wetvergunning wordt aanbevolen. Tevens zijn er in de NEA aanbevelingen voorgesteld (Jongbloed & Tamis, 2011) en heeft het Ministerie van EL&I (2011b) een beknopte kaderstelling voor de mosselzaadvissersrij beschreven. Deze laatste zijn als specifieke voorwaarden opgenomen.

S44 De vergunningen staan op naam (Ministerie van EL&I, 2011b).

S45 Voor de najaarsvisserij geldt de vergunning uitsluitend voor bevissing van de sublitorale mosselbanken in de westelijke Waddenzee, vallend binnen de klassen 1, 2 en 3 zoals aangeduid op de stabiliteitskaart (zoals benoemd in de Passende Beoordeling) en met in acht name van het in onderstaande weergegevene omtrent de stabiliteitsindeling (Ministerie van EL&I, 2011b).

S46 Mosselzaadvissersrij kan pas vergund worden na aanlevering van een surveyrapport dat inzicht geeft in de contouren en ligging van de mosselbanken. Op basis van die gegevens dient er een Visplan aangeleverd te worden. Het najaarssurveyrapport en het daaruit voortvloeiend Visplan dient de hieronder weergegeven aanpak in selectie van visgebieden te volgen (Ministerie van EL&I, 2011b):

De niet direct bedreigde zaadbanken van categorie 3 worden deels niet bevestigd als uit de najaarssurvey blijkt dat er zo weinig zaad in categorie 4 en 5 ligt dat het vigerende sluitingspercentage (20%-40%, etc.) van het totaal daar niet geheel kan worden gevonden. Het areaal aan voor de najaarsvisserij gesloten zaadbanken wordt dan aangevuld met categorie 3 (c.q. 2 en 1), in die mate dat het vigerende sluitingspercentage X wel gehaald wordt.

Voor zaadbanken die voor een gedeelte in categorie 3 en voor een gedeelte in een hogere stabiliteitsklasse liggen geldt: als het kleine banken (kleiner dan 10 ha) betreft worden deze geheel in die categorie geplaatst waar het merendeel van betreffende bank (naar oppervlak) in ligt. Een bank groter dan 10 ha wordt opgedeeld conform de grenzen op de stabiliteitskaart, onder de voorwaarde dat het kleinste deel dat aldus ontstaat groter is dan 10 ha.

Het areaal zaadbanken waarop in het voorjaar de X% sluiting van zaadbanken wordt betrokken, wordt voor categorie 3 bepaald door het volledige areaal dat in de najaarssurvey als 'niet direct bedreigd' is beoordeeld en toch is bevestigd. Het kan immers zo zijn dat van deze banken een groter deel was blijven bestaan wanneer er in het najaar niet op zou zijn gevestigd. Bevissing in het najaar leidt dan tot een verlaging van het in het voorjaar te sluiten areaal. Dat wordt op voorhand voorkomen door bij de bepaling van het te sluiten areaal in het voorjaar het totale 'niet direct bedreigde', maar wel bevestigde deel van categorie 3 in de voorjaarsberekening te betrekken.

Aan de hand van de jaarlijkse najaarssurvey wordt altijd beoordeeld of najaarsmosselzaadvissersrij op het stabiele deel van klasse 3 banken toegelaten kan worden. Hiermee wordt, ook in magere jaren, verzekerd dat er geen of een verwaarloosbaar negatief resteffect van najaarsmosselzaadvissersrij op de dan aanwezige draagkracht van de Waddenzee voor de voedselbeschikbaarheid voor de Toppereend zal optreden.

Mocht bij de planning van de najaarsvisserij blijken dat er bijzondere natuurwaarden geassocieerd zijn aan de 'niet direct bedreigde' categorie 3 zaadbanken, dan worden deze in de beslissing over

al dan niet bevissing betrokken. Er moet dan worden bezien of deze natuurwaarden opwegen tegen de kans op wegraken in de winter en hoe zich dat verhoudt met de sluiting van categorie 4 en 5 gebieden.

- S47** Het Visplan bevat tenminste één opgaaf van (Ministerie van EL&I, 2011b):
- de geplande visdagen- en tijden (de visserij mag uitsluitend bij daglicht uitgevoerd worden) incl. de specificatie van een eventuele zoekdag onder opgaaf van de registratienummers van de vaartuigen die bij dit zoeken ingezet zullen worden (maximaal 15 vaartuigen);
  - de exact te bevissen gebieden c.q. banken inclusief een eenduidige aanduiding van de begrenzing van droogvallende platen (op zowel kaartbeeld als in coördinaten weergegeven);
  - de ingeschatte op te vissen hoeveelheden grondstof;
  - het registratienummer van elk van de schepen waarmee gevist zal worden;
  - een percentageberekening in het geval van voorjaarsvisserij (zie hierna).
- S48** Bij het 'zoeken'³ mag er slechts met 1 kor gevist worden en dienen de opgeviste mosselen onmiddellijk ter plekke weer overboord gezet te worden (Ministerie van EL&I, 2011b).
- S49** Er mag in algemene zin nooit gevist worden binnen de Probus-onderzoekspots en binnen de op basis van artikel 20 van de Nb-wet 1998 voor bodemberoerende activiteiten gesloten gebieden. Ook mag er niet gevist worden op droogvallende platen (Ministerie van EL&I, 2011b).
- S50** Voor de voorjaarsvisserij dient er een minimaal percentage van de daadwerkelijk opgeviste hoeveelheid (of een gelijkwaardig equivalent hiervan in biomassa) na de bevissing gedurende de winter volgend op de voorjaarsvisserij (specifiek: tot 1 april van dat opvolgend jaar), op de percelen in de Waddenzee te resteren. Dit percentage dient berekend en vastgelegd te worden in het Visplan en dient, conform het Beleidsbesluit Zilte Oogst en de uitgangspunten in de betreffende Passende Beoordeling, minimaal 85% te bedragen. Deze borging vindt plaats via een meldingssysteem. Voor meer informatie hierover kan verwezen worden naar de betreffende vergunningverlening (Ministerie van EL&I, 2011b).
- S51** In algemenere zin gelden er voorschriften rondom het voorkomen van verstoring, informatieverstrekking vanuit de sector rondom de visserij aan EL&I en de mogelijkheid tot uitlezing van black box-data (Ministerie van EL&I, 2011b).

Tabel 15 Regulering en voorwaarden mosselzaadvisserij

Gebied	Huidige regulering	Toekomstige regulering	Relevante voorwaarden	
			Generiek	Specifiek
Waddenzee	Nb-wetvergunning (halfjaarlijks)	Nb-wetvergunning (meerjarig)	G1, G2, G3, G5, G6, G8, G11	S44 t/m S51

3.14 Mosselzaadinvang (MZI)

Mosselzaadinvanginstallaties (MZI's) dienen als alternatieve mosselzaadbron voor de mosselkwekers. Een MZI is een drijvende constructie voorzien van netten en touwen dienend als invangsubstraat. MZI's zijn onder te verdelen naar typen met tonnen, drijvers, boeien of vlotten.

³ "Zoeken" betreft het met enkele schepen steekproefsgewijs opvissen (en weer terugstorten) van mosselbestand binnen het voorgenomen visgebied, om de omvang & samenstelling van de voor de visserij in aanmerking komende mosselbanken te inventariseren.

In Tabel 16 zijn de regulering, de generieke en specifieke voorwaarden voor de mosselzaadvisserij weergegeven. Uitgaande van in acht neming van de huidige Nb-wetvoorwaarden zijn resteffecten verwaarloosbaar (Jongbloed & Tamis, 2011). Voortzetting van de huidige voorwaarden zoals opgenomen in de Nb-wetvergunning (zie maatregel S52 t/m S60) wordt aanbevolen. Als aanvulling zijn voorwaarden ter reductie van het aantal (niet noodzakelijke) vaarbewegingen voorgesteld (S61) (Jongbloed & Tamis, 2011).

S52 Alle MZI gerelateerde werkzaamheden dienen bij daglicht plaats te vinden (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).
S53 De MZI's dienen deugdelijk van constructie te zijn: zij mogen niet los kunnen slaan van de bodem. Ook het invangmateriaal dient zo goed mogelijk bevestigd te worden. Losgelaten materiaal (zwerfvuil) moet traceerbaar zijn, dus gemerkt met visserijregistratietekens (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).
S54 De MZI's dienen jaarlijks vóór 1 november (het stormseizoen) verwijderd te worden (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).
S55 Activiteiten mogen plaatsvinden vanaf 1 april tot en met 31 oktober (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).
S56 De MZI's mogen een maximaal aantal hectare beslaan en moeten zich bevinden binnen aangewezen coördinaten (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).
S57 Ieder jaar dient door de vergunninghouder opgave te worden gedaan van enkele relevante gegevens betreffende het gebruik van de MZI's, oogstgegevens en aantallen oogsten, zeehonden- en vogelslachtoffers (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).
S58 Er dient volledige medewerking te worden verleend aan (seizoensbrede) monitoring, in verband met de plaatsing, het in gebruik hebben en oogsten van MZI's (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).
S59 Mede naar aanleiding van de passende beoordeling, zal monitoring en evaluatie plaatsvinden van de in 2010 en 2011 operationele MZI's (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).
S60 Tijdens elk controlebezoek door of vanwege de vergunninghouder, dienen de MZI's te worden gecontroleerd op vogel- en/of zeehondenslachtoffers. Ingeval van aantreffen van slachtoffers door of vanwege de vergunninghouder dient de vergunninghouder hiervan onverwijld melding te doen (Nb-wetvergunningsvoorwaarden).
S61 Beperking van het aantal (niet noodzakelijke) vaarbewegingen (NEA aanbeveling)

Tabel 16 Regulering en voorwaarden MZI

Gebied	Huidige regulering	Toekomstige regulering	Relevante voorwaarden		Aanbeveling NEA
			Generiek	Specifiek	Specifiek
Waddenzee	Nb-wetvergunning	Nb-wetvergunning	G1, G2, G3, G5, G6, G8, G11	S52 t/m S60	S61

3.15 Rapen schelpdieren

Bij het rapen van schelpdieren⁴ wordt onderscheid gemaakt tussen het rapen voor eigen gebruik en het rapen voor beroepsmatige doeleinden. Het beroepsmatig rapen van mosselen is verboden in de Waddenzee (VROM 2005, Lindeboom & Jongbloed 2007). Voor het beroepsmatig rapen van Japanse oesters in de Waddenzee is in 2008 de mogelijkheid geboden om een experiment te starten (LNV, 2008) waarvoor een Nb-wetvergunning is verleend. Deze activiteit wordt daarom niet in dit kader opgenomen. Handmatige kokkelvisserij is toegestaan voor vergunninghouders en wordt als afzonderlijke visserijvorm getoetst (paragraaf 3.8). Deze paragraaf beschrijft dus uitsluitend het rapen van schelpdieren voor eigen gebruik binnen het beheerplankader. Het rapen van schelpdieren voor eigen gebruik wordt gespreid over het hele jaar uitgevoerd.

In Tabel 17 zijn de regulering, de generieke en specifieke voorwaarden voor het handmatig rapen van schelpdieren weergegeven. De algemene voorwaarden (zie hoofdstuk 2) zijn voor het handmatig rapen van schelpdieren door particulieren van toepassing. Bovendien gelden er specifieke voorwaarden: S62 en S63. Uitgaande van in acht neming van de voorwaarden zijn effecten verwaarloosbaar (kanoet en steenloper) tot klein (scholekster) en er worden geen significante effecten verwacht op de instandhoudingsdoelstellingen (Jongbloed et al., 2011).

S62	Handmatig rapen van schelpdieren door particulieren is slechts toegestaan tussen één uur vóór zonsopgang en één uur na zonsondergang (LNV, 2004).
S63	Handmatig rapen van schelpdieren door particulieren is slechts toegestaan tot een maximum van 10 kilo bruto gewicht schelpdieren per persoon per dag (LNV, 2004; Ministerie van VROM, 2007).

Tabel 17 Regulering en voorwaarden rapen schelpdieren

Gebied	Huidige regulering	Toekomstige regulering	Relevante voorwaarden	
			Generiek	Specifiek
Waddenzee	Geen Nb-wetvergunning	Beheerplan	G1, G2, G3, G5, G6, G11	S62 en S63

3.16 Staandwantvisserij (beroepsmatig)

Een staandwant is een passief vistuig bestaande uit een van drijvers voorziene bovenpees en een verzwaarde onderpees met daartussen één of meerwandig netwerk. In de kustzone wordt met staandwant op tong, kabeljauw, harder, zeebaars, en platvis (met name tarbot en griet) gevestigd. Voor elk

⁴ Volgens de Uitvoeringsregeling Visserij (LNV, 2008) wordt onder schelpdierrapen verstaan het vergaren van schelpdieren zonder enig vistuig geschikt voor het vangen van schelpdieren. Handmatig rapen betekent zonder gebruikmaking van enig hulpmiddel, dan wel louter met gebruikmaking van een riek of een spade.

van deze soorten worden verschillende varianten van het staandwant gebruikt (spiegelnetten, gladde netten, tongnetten, zeebaarsnetten) (Jongbloed et al., 2011). In dit kader wordt de staandwantvisserij als één categorie beschreven, conform de toetsing in de NEA (Jongbloed et al., 2011).

In Tabel 18 zijn de regulering, de generieke en specifieke voorwaarden voor staandwant weergegeven. In de NEA (Jongbloed et al., 2011) zijn de effecten van deze activiteit in de Noordzeekustzone bepaald. Voor habitatype H1110B is het effect van staandwantvisserij verwaarloosbaar. De beoordeelde vogel-, vis- en zeehondensoorten ondervinden naar verwachting een klein effect als gevolg van staandwantvisserij, wat als niet significant is beoordeeld. Omdat de staandwantvisserij van 2006 tot en met 2009 is toegenomen en het onduidelijk of de staandwantvisserij leidt tot extra sterfte van bruinvissen, worden significante effecten voor de bruinvis in de Noordzeekustzone niet uitgesloten. Vanwege de sterke verspreiding en mobiliteit van de bruinvis is een Noordzee-brede aanpak nodig voor de soortbescherming. Het beschermingsplan voor de bruinvis (Camphuysen & Siemensma, 2011) is hiervoor leidend. Voor de mitigerende maatregelen in de Noordzeekustzone wordt dan ook verwezen naar dit beschermingsplan, zie S65.

In de Waddenzee is staandwantvisserij momenteel alleen toegestaan met Nb-wetvergunning waardoor significante effecten zijn uitgesloten. Resteffecten zijn klein (eider) tot verwaarloosbaar (fuut, topper) (Jongbloed & Tamis, 2011).

Tijdens de workshop "beheerplankader vaste vistuigen en kleinschalige visserij" is besloten dat de voorwaarden uit de vergunningen voldoende basis zijn voor het beheerplankader vaste vistuigen (ARCADIS, 2011). Het voornemen is daarom om staandwantvisserij op te nemen in het beheerplan, met uitzondering van het diepere deel (> 5m) van de Noordzeekustzone vanwege leemte in kennis. Voortzetting van de huidige voorwaarden zoals opgenomen in de Nb-wetvergunning (zie maatregel S64 t/m S69) wordt dan ook aanbevolen voor beide gebieden. Er zijn echter ook een aantal aanbevelingen beschreven:

- De grootschalige staandwantvisserij in de Noordzeekustzone vormt een risico door kennisleemte (zie hieronder) en onbekende effecten. Mogelijke maatregel is uitgebreide monitoring gericht op leemten in kennis (ARCADIS, 2011), zie S70;
- Mogelijke technische maatregelen: geluidsignalen om bruinvissen af te schrikken, een beter zichtbaar net, etc (ARCADIS, 2011), zie S72;
- Een gedetailleerdere registratie van de staandwantvisserijactiviteiten en locaties wordt aanbevolen (Jongbloed et al., 2011; Jongbloed & Tamis, 2011), zie S70;
- Men zou moeten monitoren/registreren of er in de (nabije) toekomst geen verschuivingen gaan plaatsvinden tussen de verschillende typen staandwantvisserij. Aangezien het risico op bijvangst van bruinvissen per type staandwant varieert, zou een toename van risicovolle staandwantvisserijtypen moeten worden voorkomen (Jongbloed et al., 2011), zie S71.

Leemten in kennis voor de Noordzeekustzone (Jongbloed et al., 2011):

- De plaatsen, totale lengte aan uitgezet staandwant en de tijdsduur dat deze in het water staan zijn niet bekend;
- De omvang van de staandwantvisserij in dit gebied is niet bekend.
- De invloed van het wegvangen van vis op de soortensamenstelling en de leeftijdsopbouw van de visgemeenschap is niet duidelijk.
- De omvang van de bijvangst door verschillende typen staandwant is onbekend (betreft de inspanning, locaties en tijdstippen van visserij, alsmede de werkelijke omvang van de vangst van Finten en de soorten en omvang van bijvangst watervogels).
- De mate waarin en welk type staandwant of visserij daadwerkelijk verantwoordelijk is voor bijvangst van bruinvis, is niet goed kwantitatief en eenduidig aan te geven.

- S64** Per januari 2010 is de totale lengte van de netten die per vaartuig tegelijk in de Noordzeekustzone mogen staan begrenst tot maximaal 25 kilometer (Ministerie van LNV, 2009c). Ook is het dan voor vaartuigen kleiner dan 10 meter alleen toegestaan om met staandwantsvinstuig te vissen indien zij een vermelding staandwant op hun Europese visvergunning hebben staan. Voor andere vaartuigen onder 10 meter wordt de staandwantsvisserij vanaf dat moment verboden (Staatscourant 2009, Nr 12724). De maximale lengte van staandwant in de Waddenzee is 2500 meter.
- S65** Het beschermingsplan voor de bruinvis (Camphuysen & Siemersma, 2011) is leidend voor de mitigerende maatregelen in de Noordzeekustzone. De maatregelen hebben betrekking op: terugdringen bijvangsten; terugdringen effecten bronnen onderwatergeluid; en verbeteren noodzakelijke kennis (nader onderzoek naar oorzaken bruinvissterftes, verstoringbronnen, verspreiding leefgebied, ecologische draagkracht leefgebied).
- S66** Eventuele verdrinkingslachtoffers van vogels en zeehonden dienen, indien nog levend, onmiddellijk te worden verwijderd. Alle bijvangsten dienen door een maandelijks overzicht gemeld te worden (Nb-wetvergunningvoorwaarden). Dit wordt ook voor de bruinvis aanbevolen.
- S67** Gedurende de periode waarvoor vergunning wordt verleend, kunnen gebieden c.q. visplaatsen voor de visserij met vaste vistuigen worden gesloten indien de instandhouding van de visvoorraden of de bescherming van natuurwaarden daarvoor aanleiding geven (Nb-wetvergunningvoorwaarden).
- S68** Staandwant dient te worden voorzien van zgn. drijvers, opdat het vistuig bij laagwater naar de bodem zakt. Het vissen met een staandwant, dat tijdens laagwater "overeind" blijft staan is verboden (Nb-wetvergunningvoorwaarden).
- S69** In geval van visserij na zonsondergang wordt uitsluitend de wettelijke verplichte en voor de visserij benodigde verlichting met een niet groter dan noodzakelijke sterkte gevoerd. De verlichting dient uitsluitend op het visvak gericht te zijn. Overige (niet wettelijk verplichte) lampen dienen te worden uitgeschakeld (Nb-wetvergunningvoorwaarden).
- S70** Een gedetailleerdere monitoring/registratie van de staandwantsvisserijvisserijactiviteiten (betreft typen staandwant, inspanning, locaties en tijdstippen) en de bijvangst daarvan (met name bruinvis, fint en watervogels) (workshop (ARCADIS, 2011) en NEA aanbeveling).
- S71** Men zou moeten monitoren/registreren of er in de (nabije) toekomst geen verschuivingen gaan plaatsvinden tussen de verschillende typen staandwantsvisserij. Aangezien het risico op bijvangst van bruinvissen per type staandwant varieert, zou een toename van risicovolle staandwantsvisserijtypen moeten worden voorkomen (NEA aanbeveling).
- S72** Onderzoek naar en toepassen van mogelijke technische maatregelen ter voorkoming/beperking van bijvangst (workshop aanbeveling, zie ARCADIS (2011)).

Tabel 18 Regulering en voorwaarden staandwantvisserij

Gebied	Huidige regulering	Toekomstige regulering	Relevante voorwaarden		Aanbeveling NEA
			Generiek	Specifiek	Specifiek
Noordzeekustzone	Geen Nb-wetvergunning	Beheerplan (ondiep deel) Nb-wetvergunning (diep deel)*	G1, G2, G3, G4, G5, G6, G8, G9, G10	S64 t/m S69	S70 t/m S72
Waddenzee	Nb-wetvergunning	Beheerplan	G1, G2, G3, G4, G5, G6, G8, G11	S64, S66 t/m S69	S70 t/m S72

* O.b.v. recente onderzoeksresultaten (geringe effecten) kan de visserij met vaste vistuigen in het ondiepe deel (< 5m) van de Noordzeekustzone opgenomen worden in het beheerplan als niet-vergunningplichtig. Voor de grote commerciële staandwantvisserij (m.n. tongvisserij) in het diepere deel van de Noordzeekustzone is meer informatie nodig over omvang visserij, vangsthoeveelheden en effecten op Bruinvis. Staandwantvisserij in het diepe deel van de Noordzeekustzone blijft daarom nog vergunningplichtig (RWS dienst Noord Nederland en dienst Noordzee, 2011).

3.17 Steken zee-aas

Zeepieten en zaggers (wormensoorten) worden in de Waddenzee bij laagwater op drooggevallen wad handmatig uit het sediment geschept, met behulp van een schop of riek. Bij het steken van deze wormen voor de hengelsport wordt het wadoppervlak tot ca. 35 cm diepte omgewoeld. Een beroepsmatige handspitter kan per tij zo'n 6 kg zee-aas winnen, dit komt overeen met bijna 1.000 zeepieten (Jongbloed et al., 2011). Er is een gedragscode zeehengelsport met een aantal regels voor aassteken (Sportvisserij Nederland, 2011), namelijk:

- Probeer de aashoeveelheid af te stemmen op het te verwachten gebruik, spit dus niet meer dan je nodig hebt.
- Houd je aan de toegestane spitgebieden.
- Lees de voorwaarden in de spitvergunning goed door.

In Tabel 19 zijn de regulering, de generieke en specifieke voorwaarden voor het steken van zee-aas weergegeven. De generieke voorwaarden (zie hoofdstuk 2) zijn voor het steken van zee-aas van toepassing, waaronder een verbod op het steken in zeegrasvelden (G7). Uitgaande van in acht neming van de algemene voorwaarden zijn effecten van zee-aas steken op scholekster, kanoet en steenloper verwaarloosbaar (Jongbloed et al., 2011). Het effect van zee-aas steken op droogvallende zandbanken wordt als matig ingeschat. Het effect van steken van zaggers op litorale mosselbanken (binnen H1140) is echter groot en in combinatie met de beoogde verbetering van de kwaliteit, wordt dit significant geacht voor de doelrealisatie. Het uitsluiten van zee-aassteken op litorale mosselbanken kan significante effecten voorkomen en is daarom aan te bevelen als specifieke maatregel (S73).

S73	Het uitsluiten van zee-aassteken op litorale mosselbanken kan significante effecten voorkomen (NEA aanbeveling).
S74	Aanwijzen van spitgebieden en het opnemen van spitten in de vispas, tenzij op een enkele locatie als pilot gereguleerd (aanbeveling Klankbordgroep).

Tabel 19 Regulering en voorwaarden steken zee-aas

Gebied	Huidige regulering	Toekomstige regulering	Relevante voorwaarden		Aanbeveling
			Generiek	Specifiek	Specifiek
Waddenzee	Geen Nb-wetvergunning	Beheerplan	G1, G2, G3, G4, G5, G6, G7, G8, G11	Geen	S73 en S74

3.18 Zegenvisserij

Deze vorm van visserij lijkt sterk op de standwantvisserij. Anders dan bij een standwant is er altijd iemand actief aanwezig. Zegenvisserij wordt uitgevoerd tegen droogvallende platen en strekdammen, vrij direct onder de kust (ARCADIS, 2011).

In Tabel 20 zijn de regulering, de generieke en specifieke voorwaarden voor zegenvisserij weergegeven. In de NEA is bepaald dat effecten van zegenvisserij in de Noordzeekustzone klein tot verwaarloosbaar zijn en dat significante effecten op instandhoudingsdoelstellingen zijn uit te sluiten (Jongbloed et al., 2011).

In de Waddenzee is zegenvisserij alleen toegestaan met Nb-wetvergunning. Op basis van de beperkte beschikbare informatie worden van de zegenvisserij geen negatieve resteffecten verwacht op de natuurwaarden (Jongbloed & Tamis, 2011). De vergunningsvoorschriften ter voorkoming van verstoring zijn hierbij doorslaggevend en daarom is het zeer belangrijk dat deze worden gehandhaafd (Jongbloed et al., 2011). Dit zijn generieke voorwaarden (Hoofdstuk 2) en een aantal specifieke voorwaarden die ook gelden voor standwantvisserij (S66 en S69).

Tabel 20 Regulering en voorwaarden zegenvisserij

Gebied	Huidig beheer	Toekomstig beheer	Relevante voorwaarden	
			Generiek	Specifiek
Noordzeekustzone	Geen Nb-wetvergunning	Beheerplan	G1, G2, G3, G4, G5, G6, G8, G9, G10	S66, S69
Waddenzee	Nb-wetvergunning	Beheerplan	G1, G2, G3, G4, G5, G6, G8, G11	S66, S69

Referenties

- ARCADIS (2010): Verslag workshop beheerplankader mosselkweekpercelen.
- ARCADIS (2011): Verslag workshop beheerplankader vaste vistuigen en kleinschalige visserij. Versie 02 – definitief, 3 februari 2011.
- Camphuysen C.J. & M.L. Siemensma (2011): Conservation plan for the Harbour Porpoise Phocoena phocoena in The Netherlands: towards a favourable conservation status. NIOZ Report 2011-07, Royal Netherlands Institute for Sea Research, Texel.
- Gedeputeerde Staten van Fryslân (2011): Besluit van Gedeputeerde Staten van Fryslân van 19 juli 2011, nr.00964313, afdeling landelijk gebied beleid, betreffende vaststelling van een beleidsregel voor de vergunningverlening ingevolge de Natuurbeschermingswet 1998 voor de handmatige kokkelvisserij in de Waddenzee. Bijlage: Meerjarenafspraken voor de handkokkelvisserij in de Waddenzee. Provinciaal blad van Fryslân no. 42, 26 juli 2011.
- Herman P., Piersma T., Wolff W.J. (2008): Evaluatie van opzet en uitvoering van deelproject 3 sublitorale natuurwaarden' van het project onderzoek duurzame schelpdiervisserij (PRODUS) op verzoek van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.
- Jak R.G., R.S.A. van Bemmelen, W.E. van Duin, S.C.V. Geelhoed & J.E. Tamis (2011): Uitwerking Natura 2000 doelen in de Noordzeekustzone. Van doelen naar opgaven voor natuurbescherming. Bijlagerapport bij IMARES Rapport C050/11.
- Jongbloed R.H. & J.E. Tamis (2011): Nadere effectenanalyse Waddenzee en Noordzeekustzone II. Bijlagerapport Nb-wetvergunde visserij. Bijlage IMARES rapport C172/11.
- Jongbloed R.H., J.T. van der Wal, J.E. Tamis, S.I. Jonker, B.J.H. Koolstra & J.H.M. Schobben (2011): Nadere effectenanalyse Waddenzee en Noordzeekustzone. Niet Nb-wetvergund gebruik. Arcadis rapport nr. 057990726:B, IMARES rapport C170/11.
- Jonker, S.I., B.J.H. Koolstra, J.E. Tamis & R.H. Jongbloed (2011): Nadere effectenanalyse Waddenzee en Noordzeekustzone II. Deelrapport Nbw-vergund gebruik. ARCADIS rapport 075248083:F, IMARES rapport C172/11
- Koolstra B.J.H. & R.H. Jongbloed (2011): Nadere effectenanalyse Waddenzee en Noordzeekustzone II. Hoofdrapport. ARCADIS rapport nr. 075419636:E, IMARES rapport C178/11.
- Ministerie van EL&I (2010): Besluit van de minister van Economische zaken, Landbouw en Innovatie van 22 december 2010, DRZ/10/4142/BS/HG tot wijziging van de beperking in toegankelijkheid van enkele gebieden ex artikel 20 Natuurbeschermingswet 1998, gelegen binnen het Natura 2000-gebied 'Waddenzee'.
- Ministerie van EL&I (2011a): Brief van de Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Den Haag, 9 februari 2011. Vergaderjaar 2010-2011, Kamerstuk 29675 nr. 107.
- Ministerie van EL&I (2011b): Beknopte kaderstelling mosselzaadvisserij. Versie 1 november 2011.
- Ministerie van LNV (2009a): Leidraad aanwijzing artikel 20 Natuurbeschermingswet 1998, Waddengebied (Juridisch te beschouwen als vaste gedragslijn). LNV rapport 17 april 2009.
- Ministerie van LNV (2009b): Nb-wet 1998; proefimport mosselzaad Noorwegen en Zweden; Waddenzee. Brief van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit aan de Vereniging van importeurs van schelpdieren, kenmerk DRZ/09/1274/SD/SM.
- Ministerie van LNV (2009c): Maatregelen begrenzing staandwantvisserij. Brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, 24 augustus 2009.

- Ministerie van LNV (2010a): Besluit van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 29 oktober 2009, DRZ/09/3383/BS/HG tot wijziging van de beperking in toegankelijkheid van enkele gebieden ex artikel 20 Natuurbeschermingswet 1998, gelegen binnen de Natura 2000-gebieden 'Waddenzee', 'Noordzeekustzone' en 'Duinen Ameland'.
- Ministerie van LNV (2010b): Besluit van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 20 oktober 2009, DRZ/09/3315/BS/SM tot instelling van een beperking in toegankelijkheid voor bodemberoerende activiteiten van een gebied ex artikel 20 Natuurbeschermingswet 1998, gelegen binnen het Natura 2000-gebied 'Waddenzee'.
- Ministerie van LNV (2010c): Besluit van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 30 september 2010, NRZN/2010-3379 tot instelling van een beperking in toegankelijkheid voor bodemberoerende activiteiten van een gebied ex artikel 20 Natuurbeschermingswet 1998, gelegen binnen het Natura 200-gebied 'Waddenzee'.
- Ministerie van LNV (2010d): Besluit van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 19 maart 2009, DRZ/09/1120/BvdB/HG tot wijziging en/of uitbreiding van de beperking in toegankelijkheid van enkele gebieden ex artikel 20 Natuurbeschermingswet 1998, gelegen binnen de Natura 200-gebieden 'Waddenzee', 'Noordzeekustzone' en 'Duinen Ameland'.
- Ministerie van LNV (2010e): Hoe om te gaan met de problematiek van de garnalenvisserij in de Natura 2000 gebieden op de Waddenzee en de Noordzee. Ton IJlstra, LNV - AKV met inbreng van Adriaan vd Schans LNV – Projectenpool.
- Ministerie van VROM (2007): Ontwikkeling van de wadden voor natuur en mens. Deel 4 van de planologische kernbeslissing Derde Nota Waddenzee, tekst na parlementaire instemming, januari 2007.
- RWS (2008): Samenvatting voortoets bestaand gebruik. Beheerplan Natura 2000 Waddenzee & Noordzeekustzone (m.u.v. militaire activiteiten). Rijkswaterstaat, 10 december 2008.
- RWS dienst Noord Nederland en dienst Noordzee (2011): Beheerplan Natura 2000 Waddenzee en Noordzeekustzone. Voorstel beoordeling van regulering bestaande activiteiten: via Natuurbeschermingswet-vergunning of in beheerplan Natura 2000?. Status: voorlopig (versie 23-02-2011).
- RWS Noordzee (2011): Afspraken over het visserijbeheer (Vibeg-akkoord). Memo 17-10-2011. Bron: "Vissen binnen de grenzen van Natura2000: Afspraken over het visserijbeheer in de Noordzeekustzone en Vlakte van de Raan voor de ontwikkeling van natuur en visserij". Wing, concept Vibeg-akkoord, d.d. 28-08-2011.
- Sportvisserij Nederland (2011): Gedragscode zeehengelsport.
- Staatscourant (2009): Begrenzing visserijcapaciteit nationale standwantvloot kleiner dan 10 meter. Staatscourant 24 augustus 2009, Nr 12724. Uitvoeringsregeling visserij (2008): Regeling van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 19 september 2008, nr. TRCJZ/2007/3190, houdende samenvoeging en vereenvoudiging van diverse regelingen op het gebied van de visserij (Uitvoeringsregeling visserij).
- Steunpunt Natura 2000 (2010): Leidraad bepaling significantie. Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet. Versie 27 mei 2010.

Kwaliteitsborging

IMARES beschikt over een ISO 9001:2008 gecertificeerd kwaliteitsmanagementsysteem (certificaatnummer: 57846-2009-AQ-NLD-RvA). Dit certificaat is geldig tot 15 december 2012. De organisatie is gecertificeerd sinds 27 februari 2001. De certificering is uitgevoerd door DNV Certification B.V. Daarnaast beschikt het chemisch laboratorium van de afdeling Milieu over een NEN-EN-ISO/IEC 17025:2005 accreditatie voor testlaboratoria met nummer L097. Deze accreditatie is geldig tot 27 maart 2013 en is voor het eerst verleend op 27 maart 1997; deze accreditatie is verleend door de Raad voor Accreditatie.

Verantwoording

Rapport C173/11
Projectnummer: 430.52004.01

Dit rapport is met grote zorgvuldigheid tot stand gekomen. De wetenschappelijke kwaliteit is intern getoetst door een collega-onderzoeker en het betreffende afdelingshoofd van IMARES.

Akkoord: Ir. F.J. Quirijns
Senior Onderzoeker

Handtekening:

Datum: 22 december 2011

Akkoord: Drs. J.H.M. Schobben
Afdelingshoofd

Handtekening:

Datum: 30 december 2011

Bijlage 1. Overzicht van regulering en voorwaarden voor alle visserijvormen

Visserijvorm	Gebied	Huidige regulering	Toekomstige regulering	Relevante voorwaarden	
				Generiek	Specifiek
Boomkorvisserij	Noordzeekustzone	Geen Nb-wetvergunning	Nb-wetvergunning ¹	G3, G6, G8, G9, G10	S1, S2
Bordenvisserij	Noordzeekustzone	Geen Nb-wetvergunning	Nb-wetvergunning ¹	G3, G6, G8, G9, G10	Geen
Demonstratievisserij	Waddenzee	Nb-wetvergunning	Beheerplan	G1, G2, G3, G4, G5, G6, G8, G11	S3 t/m S7
Mesheftenvisserij	Noordzeekustzone	Nb-wetvergunning	Nb-wetvergunning	G3, G6, G8, G9, G10	S8, S9
Fuikenvisserij	Noordzeekustzone	Geen Nb-wetvergunning	Beheerplan	G1, G2, G3, G4, G5, G6, G8, G9, G10	S11, S12
	Waddenzee	Nb-wetvergunning	Beheerplan	G1, G2, G3, G4, G5, G6, G8, G11	S10, S11, S12
Garnalenvisserij	Noordzeekustzone	Deels Nb-wetvergunning (NZKZ 1)	Nb-wetvergunning	G3, G6, G8, G9, G10	S13, S15, S17, S18 ² , S19 ²
	Waddenzee	Nb-wetvergunning	Nb-wetvergunning	G3, G6, G7, G8, G11	S14 t/m S17, S18 ² , S19 ²
Handkokkelvisserij	Waddenzee	Nb-wetvergunning	Nb-wetvergunning ³	G3, G5, G6, G8, G11	S20 t/m S29
Hengelen	Noordzeekustzone	Geen Nb-wetvergunning	Beheerplan	G1, G2, G3, G4, G5, G6, G8, G9, G10	S30
	Waddenzee	Geen Nb-wetvergunning	Beheerplan	G1, G2, G3, G4, G5, G6, G8, G11	S30
Mechanische pierenwinning	Waddenzee	Nb-wetvergunning	Nb-wetvergunning	G3, G5, G6, G7, G8, G11	S31 t/m S34
Mosselkweekpercelen	Waddenzee	Geen Nb-wetvergunning	Beheerplan	G1, G2, G3, G5, G6, G8, G11	S35, S36

Visserijvorm	Gebied	Huidige regulering	Toekomstige regulering	Relevante voorwaarden	
				Generiek	Specifiek
Mosselzaadimport	Waddenzee	Nb-wetvergunning	Nb-wetvergunning	G1, G2, G3, G5, G6, G8, G11	S37 t/m S43
Mosselzaadvisserij	Waddenzee	Nb-wetvergunning (halfjaarlijks)	Nb-wetvergunning (meerjarig)	G1, G2, G3, G5, G6, G8, G11	S44 t/m S51
MZI	Waddenzee	Nb-wetvergunning	Nb-wetvergunning	G1, G2, G3, G5, G6, G8, G11	S52 t/m S60
Rapen schelpdieren	Waddenzee	Geen Nb-wetvergunning	Beheerplan	G1, G2, G3, G5, G6, G11	S62 en S63
Staadwantisserij (beroepsmatig)	Noordzeekustzone	Geen Nb-wetvergunning	Beheerplan (ondiep deel) Nb-wetvergunning (diep deel) ⁴	G1, G2, G3, G4, G5, G6, G8, G9, G10	S64 t/m S69, S70 t/m S72 ²
	Waddenzee	Nb-wetvergunning	Beheerplan	G1, G2, G3, G4, G5, G6, G8, G11,	S64, S66 t/m S69, S70 t/m S72 ²
Steken zee-aas	Waddenzee	Geen Nb-wetvergunning	Beheerplan	G1, G2, G3, G4, G5, G6, G7, G8, G11	S73, S74 ²
Zegenvisserij	Noordzeekustzone	Geen Nb-wetvergunning	Beheerplan	G1, G2, G3, G4, G5, G6, G8, G9, G10	S66, S69
	Waddenzee	Nb-wetvergunning	Beheerplan	G1, G2, G3, G4, G5, G6, G8, G11	S66, S69

1. Geen opname in beheerplan, in afwachting van Vibeg-akkoord en reactie Europese Commissie
2. Aanbeveling (NEA)
3. Beleidskader wel in beheerplan; mogelijk volledige opname in 2e beheerperiode
4. O.b.v. recente onderzoeksresultaten (geringe effecten) kan de visserij met vaste vistuigen in het ondiepe deel (< 5m) van de Noordzeekustzone opgenomen worden in het beheerplan als niet-vergunningplichtig. Voor de grote commerciële staandwantisserij (m.n. tongvisserij) in het diepere deel van de Noordzeekustzone is meer informatie nodig over omvang visserij, vangsthoeveelheden en effecten op Bruinvis. Staandwantisserij in het diepe deel van de Noordzeekustzone blijft daarom nog vergunningplichtig (RWS dienst Noord Nederland en dienst Noordzee, 2011).

Bijlage 2. Afspraken over het visserijbeheer (Vibeg-akkoord)

Memo RWS Noordzee, 17-10-2011. Bron: "Vissen binnen de grenzen van Natura2000: Afspraken over het visserijbeheer in de Noordzeekustzone en Vlakte van de Raan voor de ontwikkeling van natuur en visserij". Wing, concept Vibeg-akkoord, d.d. 28-08-2011.

1. Toekomstbeeld

De visserij in de Noordzeekustzone is in ruimte en tijd gezoneerd, samenhangend met de bescherming van specifieke natuurwaarden, de bescherming van jonge vis en de specifieke omstandigheden waaronder de verschillende visserijtechnieken worden toegepast. Delen van het Natura2000 gebied zijn gesloten voor vormen visserij die van invloed zijn op het bodemleven of die aanwezige vogelpopulaties kunnen verstoren, zodat daar een zo ongestoord mogelijke natuurontwikkeling kan plaatsvinden. Deze zonering en ontwikkeling van best beschikbare technieken en visserijpraktijk vormen de basis voor de realisatie van de Natura2000 instandhoudingsdoelen. In 2020 wordt overal in de Noordzee op een duurzame wijze gevestigd. Dit leidt ertoe dat beschermde gebieden dan nog slechts nodig zijn op specifieke locaties met bijzondere natuurwaarden. Het Gemeenschappelijk Visserijbeleid levert de instrumenten om de doelstellingen van de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Mariene Strategie te bereiken in 2020.

2. Zonering

De opgave van Natura2000 vraagt dat reeds vanaf 2011 maatregelen worden genomen waarmee de instandhoudingsdoelen zoals vastgelegd in het aanwijzingsbesluit voor de Noordzeekustzone. Om de instandhoudingsdoelen te realiseren dienen op korte termijn visserijmaatregelen te worden genomen. De partijen zijn gekomen tot afspraken over een zonering van de beschermde gebieden en de regimes van maatregelen per onderscheiden zone. Regulering van de toegang tot de bedoelde gebieden te beperken vindt plaats via artikel 20 van de Natuurbeschermingswet.

Zone I. Gesloten voor al het gebruik

Van de Noordzeekustzone wordt een deel gesloten voor alle vormen van visserij. Hiermee wordt een zo ongestoord mogelijke ontwikkeling gewaarborgd. Ander gebruik wordt zo veel als mogelijk in overeenstemming gebracht met dit doel. Afspraken daarover worden vastgelegd in het Natura2000-beheerplan. Positionering van gebied I is beoogd voor plaatsen waar schelpdiervoorkomens (habitat en voedsel) en vogelconcentraties (verstoring) samenvallen.

Zone II. Open voor niet bodemberoerende visserij

Deze gebieden zijn gesloten voor bodemberoerende visserij. Daarmee wordt een ongestoorde ontwikkeling van het bodemleven gewaarborgd. Gebiedscategorie I en II samen vormen daarmee het gebied waar de bodem wordt gevrijwaard van bodemberoerende visserij. Gebieden I en II worden hierna aangeduid als de "kerngebieden".

Zone III. Innovatiegebieden, open voor op dat moment best beschikbare en innovatieve technieken

Als stimulans voor de ontwikkeling van innovatieve technieken wordt een zone aangewezen waar uitsluitend met de best beschikbare technieken en visserijpraktijk mag worden gevestigd.

Zone IV. Overige visgebied.

Onder de voorwaarden en omstandigheden genoemd in deze overeenkomst zijn bij de start van dit akkoord in zone IV alle vormen van visserij toegestaan onder de voorwaarde dat daarvoor een Nb-wetvergunning is verleend danwel zijn opgenomen in het Beheerplan. De verdere afspraken in de tijd zijn per visserijvorm nader uitgewerkt in paragraaf 3.2.2

Zone V. Onderzoeksgebieden

In delen van de Noordzeekustzone wordt gecontroleerd gevestigd met als doel eventuele visserijeffecten objectief zichtbaar te maken. Deze gebieden staan dus ten dienste van het onderzoek. Dit onderzoek heeft tevens tot doel te duiden welke vangsttechnieken het meest duurzaam zijn. De onderzoeksgebieden liggen verspreid over het gehele Natura2000 gebied en zo nodig ook daarbuiten. De onderzoeksgebieden kunnen worden geplaatst in de zones I tot en met IV. Het onderzoeksplan wordt in overleg met de partijen opgesteld.

3. Maatregelen

3.1 Zonering

Op de Noordzeekustzone wordt het volgende regime van zonering van toepassing.

Regime	Gesloten voor alle vormen van visserij	Open voor niet bodembe-roerende visserij	Innovatie-gebieden	Overig visgebied	Onderzoeksg ebied
% gebied	10%	15%	28%	47%	Nader bep.

3.2 Visserijmaatregelen

3.2.1 Uitgangspunten :

1. Geen toename van de visserij-intensiteit in Noordzeekustzone. Dit is te realiseren via enerzijds de sluiting van delen van de Natura2000 gebieden en anderzijds via een beheerste visserij in het resterende Natura2000 gebied.
2. Vergunningplichtige visserijen zijn alleen toegestaan na het doorlopen van een NBwet-procedure, welke leidt tot regulering door middel van een NBwet-vergunning dan wel door opname in het Natura2000 Beheerplan.
3. Voor de onderzoeksgebieden geldt dat daar wordt gevist (of juist niet) conform de afspraken die daarover vanuit het onderzoek zijn/worden gemaakt. Deze activiteiten passen binnen de beschikbare Nb-wetvergunningen en visserijmanagementplannen.

3.2.2 Gesleepte visserij met wekkerkettingen

Voor de afbouw van de visserij met wekkerkettingen is de belangrijkste vraag is of er alternatieven voorhanden zijn die in Europees verband zijn toegestaan.

Thans lijkt het alternatief met name te bestaan uit de introductie van de pulsvisserij. Opheffing van het Europese verbod op elektrische visserij - en zo ja, wanneer - is nu nog onzeker. Dit is een afbreukrisico. Daarom neemt de sector, gesteund door de overheid het initiatief om te komen tot de ontwikkeling van andere alternatieve vangstmethoden voor met name platvis. Het initiatief voor dit innovatief traject kan bij de Kenniskringen worden neergelegd.

Van nieuwe technieken, zoals pulskor, zullen effecten op de natuurwaarden bekend moeten zijn om te kunnen beoordelen of deze verenigbaar zijn met de uitgangspunten voor Natura2000. Ook hieraan dient, zo nodig via aanvullend onderzoek, aandacht te worden besteed.

Tijdpad:

A. Periode 2011- 1 januari 2016

- Tot uiterlijk 1 januari 2016 vindt de visserij met wekkerkettingen in de Noordzeekustzone uitsluitend plaats in zone IV op basis van een NBwet-vergunning.
- In de kerngebieden en in zone III is de visserij met wekkerkettingen niet toegestaan.
- Zodra het Europese verbod op elektrisch vissen is opgeheven geldt dat met een afbouwperiode van maximaal één jaar, de gesleepte visserij met wekkerkettingen in deze beide Natura2000 gebieden niet langer is toegestaan.
- Gedurende deze hele periode is in zone III en IV – en bij wijze van uitzondering ook voor gebied II bij de Pettenmerpolder - de visserij met de pulskor toegestaan.

B. Periode na 1 januari 2016

- Zijn visserijvormen met wekkerkettingen in de Noordzeekustzone.
- Indien er geen enkel zicht is op het opheffen van het verbod op elektrisch vissen gaan partijen met elkaar in overleg om te onderzoeken welke andere duurzame en/of experimentele visserijmethoden wel mogelijk zijn in de Natura2000 gebieden.

3.2.3 Garnalenvisserij

Voor de garnalenvisserij is voor het gebied Noordzeekustzone van vóór het wijzigingsbesluit van 27 dec 2010 reeds een NBwet-vergunning verleend. Deze vergunning heeft een doorlooptijd tot 1

januari 2014. Na de afgifte van deze vergunning zijn afspraken gemaakt over de verduurzaming van de garnalenvisserij (het zogenaamde Afsprakenkader Verduurzaming Garnalenvisserij). Het belang van een tijdige naleving van deze afspraken is nog eens aangegeven in de brief van Staatssecretaris Bleker van 11 november 2010.

Betrokken partijen zijn overeengekomen dat de huidige NB-wetvergunning kan worden aangepast naar de nieuwe begrenzing en doelstelling voor de en dat daartoe een onderbouwde vergunningaanvraag dient te worden ingediend. Als bindende voorwaarde daarbij geldt dat aan het genoemde afsprakenkader en brief op een adequate wijze invulling wordt gegeven.

De invulling van het afsprakenkader vertaalt zich in een visserij-managementplan van de sector met als inzet een voortgaande verduurzaming van deze visserij. Verduurzaming omvat daarbij zowel technische innovatie als verduurzaming van de visserijpraktijk via regulering van het gedrag van de vissers. Dat betekent dat voortvarend wordt gewerkt aan de technische verbetering van vismethoden. Afspraken over het visregime en de controle en handhaving worden vastgelegd in de visserij-managementplannen.

Het onderzoek naar de ecologische effecten van de traditionele garnalenkor met klossenpees gaat uiterlijk per 1 augustus 2011 van start. De resultaten van dat onderzoek worden betrokken bij de verlenging van de NB-wetvergunning. Garnalenvisserij blijft, ook tijdens de beheerplanperiode, vergunningplichtig onder de Natuurbeschermingswet.

Vergelijkend onderzoek met alternatieve technieken wordt opgestart zodra deze technieken in de praktijk beschikbaar zijn en kunnen worden beproefd.

Deze afspraken leiden voor de garnalenvisserij tot het volgende tijdpad:

Tijdpad:

A. Periode 2011- 1 januari 2012

- Noordzeekustzone: Niet toegestaan in de kerngebieden. Voortzetting bestaande visserij met klossenpees in zone III en IV.

B. Periode 1 januari 2012 – 1 januari 2018/einde 1e beheerplanperiode

- Noordzeekustzone: Garnalenvisserij is niet toegestaan in de kerngebieden.

- In zone III wordt alleen met de op dat moment best beschikbare technieken en visserij-praktijk gevist.

- Indien het aangekondigde onderzoek onomstotelijk uitwijst dat de bestaande garnalenvisserij met de klossenpees geen aantoonbare effecten op de bodem heeft - dan kan het regime vanaf 2015 worden herzien.

3.2.4 Staand want- en lijnvisserij

- Noordzeekustzone: Toegestaan in zone II, III en IV, niet in zone I.

- Deze visserij dient te beschikken over een geldige Nb-wetvergunning indien de visserij niet wordt gereguleerd via het beheerplan.

3.2.5 Schelpdiervisserij

- Noordzeekustzone: Niet toegestaan in zone I en II. De spisulavisserij is in gebied III bij Ameland niet toegestaan in verband met de daar frequent aanwezige groepen zwarte zee-eenden. Voor het overige is de schelpdiervisserij is toegestaan in zone III en in zone IV, voor zover deze visserij over een geldige NB-wetvergunning beschikt.

Het aantal vergunningen voor het vissen met vistuigen geschikt voor het vangen van schelpdieren wordt niet uitgebreid. De vergunninghouders vissen op basis van een visplan, waarin wordt aangegeven hoeveel en op welke wijze wordt gevist.

- Het vissen op nieuwe soorten wordt opgenomen in de beheerplannen en is alleen voorbehouden voor de huidige vergunninghouders.

Legenda bij kaart VIBEG – Zonering Noordzeekustzone:

Natura-2000 gebied (oppervlak 1440 km²)

Rood omlijnd

Zones:

Zwart dubbel gearceerd Zone I

Blauw gearceerd Zone II

Groen gearceerd Zone II *

Groen dubbel gearceerd Zone II **

Oranje gearceerd Zone III

* Open voor garnalenvisserij zolang er in de Zuidoostlauwers (W"zee) nog op garnalen mag worden gevestigd

** Pulsvisserij toegestaan, in ruil waarvoor het omringende gebied tot zone III is verklaard

Bijlage 3. Activiteitenbeschrijving mosselkweekpercelen

Op 17 december 2010 heeft de projectgroep NEA Waddenzee, bestaande uit vertegenwoordigers van RWS, EL&I, provincie Fryslân, ARCADIS, IMARES, een workshop gehouden over het kader mosselkweekpercelen dat opgesteld wordt voor de beheerplannen N2000 Waddenzee en Noordzeekustzone. De voorwaarden die hier beschreven worden, zijn overgenomen uit het workshopverslag (ARCADIS, 2010).

Aanbevolen wordt een kaartje op te nemen met de mosselpercelen (datum aangeven). Hierbij moet aangegeven worden dat optimalisatie in de 6 jaar van het beheerplankader kan plaatsvinden waardoor verschuiving van de percelen kan plaatsvinden. Dit zal dan gebeuren d.m.v. Nb-wetvergunning en afstemming met andere gebruikers.

Beheer van de percelen:

- Locaties en omvang

De mosselpercelen bevinden zich vooral in het sublitoraal van de westelijke Waddenzee (Bult et al., 2004; De Mesel et al., 2008). Deze mosselpercelen, zoals opgenomen in het bestaand gebruik, zullen ongewijzigd blijven de komende beheerperiode. De mosselkweekpercelen beslaan ruim 7000 ha. Dat is ongeveer 5,8 % van het sublitoraal van de gehele Waddenzee. Slechts een deel van de percelen wordt in de praktijk gebruikt (netto oppervlak). Dit is ongeveer de helft van het op de kaarten aangegeven bruto oppervlak.

- Afbakenen

De mosselkweekpercelen worden door houten bakens gemarkeerd. Afbakening kan in principe gedurende het hele jaar plaatsvinden, maar gebeurt in de praktijk vooral in het voorjaar. EL&I zorgt voor de hoekbakens (en soms een paar lijnbakens). De kwekers plaatsen de overige bakens om delen van de percelen te onderscheiden. Het afbakenen is een eenmalige, kortstondige activiteit, waarna het productieproces start. Herstelwerkzaamheden (zoals herstel van door ijs beschadigde houten bakens) komen incidenteel voor.

- Reguliere bemonstering

Naast bestandsbemonsteringen (in opdracht van EL&I) vinden er ook bemonsteringen plaats voor het bepalen van de aan/afwezigheid van toxische algen (door EL&I). Voor reguliere bemonstering van de percelen van de Waddenunit zijn vanuit natuur geen randvoorwaarden te benoemen (ARCADIS, 2010). In het beheerplankader moet een beschrijving van de activiteit opgenomen worden (o.a. over tijd en omvang) maar er hoeven geen randvoorwaarden opgesteld te worden (ARCADIS, 2010).

- Verwijderen zeesterren en krabben

Het verwijderen van krabben is een nieuwe activiteit (sinds vorig jaar) en bevindt zich in een experimentele fase om het tere MZI-zaad te laten overleven. Het is een gerichte activiteit om natuurlijke predatoren van mosselen weg te halen. De krabben worden gevangen door fuikenvissers: deze vissers moeten een visserijvergunning hebben voor vast vistuig fuik en eventueel een Nb-wetvergunning. Het verwijderen van zeesterren vindt incidenteel plaats.

Het wegvangen van krabben mag alleen gedaan worden door iemand die de benodigde vergunningen heeft (visserijwetvergunning en voor zover van toepassing een Nb-wetvergunning).

Productieproces op de percelen:

- Schoonvissen

Voordat een perceel bezaaid wordt, wordt eerst alles van het perceel afgevisd (o.a. zeesterren en schelpen). Dat wat onbruikbaar is wordt gestort in de stroomgeul. Het schoonvissen vindt gedurende het hele jaar plaats.

- Zaaïen

Mosselzaad of halfwas wordt opgevisd en op een perceel gezaaid. Dit gebeurt in de meeste jaren zowel in het voorjaar (mei/juni) als najaar (oktober/november). Herkomstbronnen zijn:

- MZI's (hierbij wordt soms substraat -schelpen- aangebracht voor het MZI-zaad)
- Mosselzaadvisserij op wilde banken
- Verplaatsen vanaf andere percelen

MZI's en zaadvisserij vormen een apart onderwerp en maken geen onderdeel uit van het kader voor mosselpercelen. De mosselen worden ze enkele keren verplaatst tussen de percelen. De percelen zijn namelijk onderverdeeld in consumptie- en halfwas/zaadpercelen (persoonlijk commentaar Cora Seip-Markensteijn, Productschap Vis) en categorieën wat betreft productiewaarde.

- Opvissen

Op het moment dat de mosselen marktwaardig zijn worden ze met behulp van een kor weer opgevisd. Opvissen van mosselen vindt plaats gedurende het hele jaar plaats, waarbij deze activiteit in de periode januari t/m maart het laagst is en in het najaar en de winter het hoogst. De piek in de oogst van mosselen is in de periode juli tot en met oktober (persoonlijk commentaar Cora Seip-Markensteijn, Productschap Vis). De kwantitatieve afvoer wordt gereguleerd in de Nb-wetvergunning voor de voor- en najaarsmosselvisserijen op de Waddenzee.

In de winterperiode moet een minimale hoeveelheid mosselen achterblijven op de percelen. Dit wordt gereguleerd via Nb-wetvergunningverlening voor mosselzaadvisserij.

Wanneer de mosselen naar de veiling worden gebracht worden zij geschoond. Mosselen worden gespoeld tijdens het opvissen door de kor een paar keer op en neer te bewegen om zodoende slib kwijt te raken. De rest van de tarra (lege losse schelpen en schelpresten, zeepokken, algen, krabben en zeesterren) wordt verwijderd na verblijf op de verwaterplaatsen bij Yerseke en de verwerking in de bedrijven op de wal (mond. mededeling prof. dr. A. Smaal, IMARES). De tarra daarvan wordt teruggestort in de Oosterschelde. Tegenwoordig gebeurt het spoelen met behulp van spoelinstallaties aan boord (persoonlijk commentaar Cora Seip-Markensteijn, Productschap Vis).

Referenties

ARCADIS (2010): Verslag workshop beheerplankader mosselkweekpercelen.

Bult TP, Van Stralen MR, Brummelhuis E, Baars JMDD (2004): Mosselvisserij en –kweek in het sublitoraal van de Waddenzee: Eindrapport EVA II deelproject F4b (Evaluatie Schelpdiervisserij tweede fase). Report No. C049/04, RIVO, IJmuiden.

De Mesel I, J Wijsman & A van Gool (2008) Onderzoeksproject Duurzame Schelpdiervisserij (PRODUS). Deelproject 1A: Groeimetingen op percelen in de westelijke Waddenzee. IMARES rapport C023/08.